UNIVERSITY
OF DEBRECEN
FACULTY OF
HEALTH
NYÍREGYHÁZA

ACTA
MEDSOC
VOLUME 3.
2012

Adalékok az Egészségügyi Kar történetéhez

Fábián Gergely

Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar
Alkalmazott Társadalomtudományi Tanszék
e-mail: fabian.gergely@foh.unideb.hu
DOI: 10.19055/ams.2012.3/6-7/1

A kar megalakulása, létrehozói

2010 őszén ünnepelte alapításának húsz éves évfordulóját a Debreceni Egyetem Egészségügyi Kara, hiszen jogelőd intézménye, a Debreceni Orvostudományi Egyetem Egészségügyi Főiskolája 1990 szeptemberében tárta ki kapuit az első évfolyamok előtt. Akkor két szakon, 60 hallgató kezdhetett meg tanulmányait Szabolcs-Szatmár-Bereg megye legfiatalabb felsőoktatási intézményében, mivel a többoldalú egyeztetéseket követően a főiskola nyíregyházi székhellyel kezdte meg működését. 2010 azonban nemcsak a kar születésnapját jelentette. Sajátságosan kettős jubileumról volt szó, mivel az első tíz évet követően 2000-ben létrejött az integrált Debreceni Egyetem, melynek a kar ma is szerves része.

Az alapítók egy köre bizonyosan 22 évesnek tartaná az intézményt, mivel a főiskola létrehozásának terve már 1988 nyarán megszületett, igaz ekkor még csak elképzelések léteztek a „folyamat jelleggel” kiépítendő főiskoláról és az is bizonytalan volt, milyen szakok indulhatnak majd.

A szervezőmunka egy időben, több szálon is elindult. A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Tanács részéről Gyúró Imre, az akkori elnökhelyettes, a főiskola egyik legfőbb patrónusa és Dr. Lukácskó Zsolt az intézmény későbbi főigazgatója kezdték meg a tárgyalásokat az illetékes minisztériummal, annak szakbizottságaival, illetve a DOTE vezetésével. Az ötlet gyakorlatilag mindenhol támogatókra talált, hiszen 1989. július 14-én már a megvalósítás konkrét lépéseiről egyeztettek Nyíregyházán az egyes szervezetek képviselői. Az anyaegyetemet nemcsak Prof. Dr. Leövey

András rektor képviselte, hanem az általa kinevezett rektori biztos, Prof. Dr. Karmazsin László, aki a későbbiekben a Diplomás Ápoló szak egyik alapítója, illetve a védőnőképzés felelős vezetője is lett. A megye vezetését továbbra is Gyúró Imre elnökhelyettes képviselte, aki nemcsak az alapításnál segítette az intézmény munkáját, hanem a következő évtizedekben is. Őt a főiskolán mindenki „Imre bácsiként” emlegette és emlegeti, ami jól jelképezi bensőséges viszonyát az intézménnyel és annak oktatói karával. Tizenöt évvel az intézmény megalapítását követően egy interjújában, már nyugdíjasként így emlékezett vissza az indulás időszakára:

„... egy kitűnő szabolcsi, nyíregyházi csapat kellett ahhoz, hogy az álomból valóság váljon. Abban az időben olyan nagytudású orvosai voltak a megyénknek, akik járták a világot, Európát, és nyitottak voltak az újra: amit külföldön tapasztaltak, szerették volna itthon is hasznosítani. Ezen gondolatok egyike volt az, hogy a gyógyítás nem alapozhat kizárólag az orvosokra, feltétlenül szükség van egy olyan gárdára, amely - ha úgy tetszik, a második vonalban - kiszolgálja az orvosokat, lényeges és fontos résztvevője a gyógyításnak. Az akkori orvoshiányban nagyon fontos volt ez a felismerés, amelynek külföldön már bevált gyakorlata volt ... Nagyon jó volt az együttműködésünk Csehák Judit, akkori egészségügyi miniszterrel, jómagam pedig tagja voltam annak az országos reformelőkészítő bizottságnak, amely a népegészségüggyel foglalkozott.

A főiskola-alapítást ezen dolgok együttese tette lehetővé. Úgy gondoltuk, itt az ideje annak, hogy főiskolai egészségügyi oktatás kezdődhessen a megyében. Annál is inkább, mert szerettük volna Szabolcs-Szatmár-Bereget ily módon is felemelni, sorsán javítani. Nem hallgathatom el, hogy az ötletnek bizony számos ellenzője is akadt, de a helyi erők, no meg Csehák Judit és a Debreceni Orvosegyetem segítségével mégis sikerült a tervet megvalósítani.”

Hasonló gondolatokat kiemelve nyilatkozott az alapításról Dr. Leövey András egyetemi tanár, a DOTE akkori rektora:

„A főiskola létesítése életem egyik legemlékezetesebb időszaka volt. Három dolgot, három érdeket kellett egyszerre egyeztetni: az egyetemet, a várost, illetve a megyét, valamint a minisztérium érdekeit. A nyíregyháziakat és minket legjobban két dolog izgatott: Kelet-Magyarországon úgy növelni az egészségügy színvonalát, hogy a gyógyításban magasan képzett emberek dolgozzanak, s hogy megteremtjük a szabolcsi fiatalok számára a lehetőséget a továbbtanulásra ... Nekem a kezdetektől szívem csücske a főiskola ügye, hiszen nyíregyházi vagyok, itt születtem, ma is élek ott rokonaim. Számomra a főiskola létezése egyértelműen bizonyítja, hogy a nagy dolgok az embereken múlnak: Lukácskó Zsolt és Karmazsin László lelkesedése, tudása nélkül ma nem tartanánk ott, ahol vagyunk. A kezdetekben tanítva tanultunk, hiszen az új dolgokat mindnyájunknak el kellett sajátítanunk.”

A tárgyalásokba ekkor már bekapcsolódott Nyíregyháza város vezetése is, pontosabban Csabai Lászlóné tanácselnök, illetve az akkori Népjóléti Minisztérium Szociális Szakképzési Bizottságának vezetőjeként Dr. Ferge Zsuzsa, mivel ekkor született döntés arról, hogy Magyarországon is elindul a szociális munkás képzés, a minisztérium pedig helyet keresett az új szak számára az ország több városában.

Ennek a bizottságnak ragja volt Dr. Lukácskó Zsolt is.

A megállapodások szerint a gyakorlati képzés helyszínét a Jósa András Kórház és Rendelőintézet biztosította, így az alapítók között volt az intézmény akkori főigazgatója, Dr. Vágvölgyi János is, illetve Dr. Szegedi János főorvos, aki később a klinikai gyakorlatok igazgatója lett a karon.

A kezdetekre, az intézmény születésére, az alapítás körülményeire így emlékezett vissza Dr. Lukácskó Zsolt, aki nemcsak egyik alapítója volt a főiskolának, hanem 17 éven át irányította, formálta annak munkáját, fejlődését.

„Számomra a fennállás óta eltelt húsz esztendőből az első tíz év volt a legizgalmasabb, legemlékezetesebb, így érthető, ha erről az időről mindig nagyon nagy örömmel beszélek. Ez ugyanis egy csodálatos része volt az életemnek, az az időszak, amikor a szinte minden irányból érkező jóindulat és a támogatás, a segítőkészség volt érzékelhető, amikor joggal érezhettem úgy, hogy belföldön és külföldön egyaránt értik a szándékainkat, s készek azt messzemenően támogatni is. Vallásos emberként azt mondhatom, az intézmény csodálatos, felfelé ívelő karrierje, a gyönyörű pálya, amelyen elindult - Isten áldását viselte, mondhatom úgy is, az Úr megáldotta a mi munkákat.

Miért fogalmazok így? Azért, mert szeretném érzékeltetni, hogy gondok, nehézségek akkor is voltak, de volt jóakarát, és volt emberség is.”

„Az egészségügyi főiskola létesítésével valamiben hittünk, valamiért felelősséget vállaltunk, amiből következik, hogy felelősségeink vannak a jelenére, illetve a jövőjére nézve is” mondta Dr. Szegedi János főorvos, aki szerint az intézmény létrejötté valami olyasmi, mint a családalapítás: Dr. Lukácskó Zsolt és Gyúró Imre húsz évvel ezelőtt elhatározták, létrehozni Nyíregyházán egy olyan egészségügyi képzést nyújtó iskolát, amely a gyógyításban nélkülözhetetlen felsőfokú végzettséggel rendelkező szakembereket képez.

Tették ezt azért, mert átlátták, hogy az egészségügyben nemcsak orvosokra, de jól képzett szakemberekre is szükség van.

„Jómagam orvosként rendkívüli módon örültem a kezdeményezésnek, és csatlakoztam hozzájuk. Nyugodtan mondhatom, megszállott csapat voltunk. Lelkesedésben, elszántságban nem volt hiány, miközben szinte családias volt a hangulat, kis túlzással úgy is fogalmazhatok: együtt tanult tanár és diák. Tény ugyanakkor, hogy két évtizede még igencsak orvoscentrikus volt a gyógyítás, a középkáderek szerepéről kevés szó esett. Ma már szerencsére más a helyzet. Meggyőződéssel vallom, a gyógyítás team munka, ahol az orvos mellett a diplomás ápoló, a mentőtiszt vagy éppen az informatikus egyenrangú szereplőnek számít. Azt szoktam mondani, hogy mindentudó orvos nincs, ma holisztikus gyógyítás zajlik, ahol nem egyes szerveket, de az egész embert gyógyítjuk, s ehhez megfelelő munkatársakra van szükség. Ebben a tekintetben pedig rendkívüli szükség van az egészségügyi főiskolára, a DEOEC Egészségügyi Karára, ahol éppen ezeket a munkatársakat képezik. Az intézmény fontossága és népszerűsége egyre nagyobb, ami érthető, hiszen napjaink egészségügyében, a minőségbiztosítás korában lényeges szempont, hogy a gyógyításban kinek mi a kompetenciája, felelőssége, feladata. Amíg ez nem tisztázódott, addig azt sem

lehetett pontosan megmondani, adott esetben hány kórházra, hány orvosra és nővére van szükség.

Az egészségügyi főiskola alapításában dr. Lukácskó Zsolt érdemei elvülhetetlenek. Ő egy rendkívüli ember, aki az alapítók mellett méltó társakat kapott a későbbiekben Dr. Muszbek László, Dr. Fésüs László, Dr. Paragh György személyében, de a névsor közel sem teljes.”

A sikeres egyeztetéseket, valamint az MSZMP vagyonának elosztásáról hozott parlamenti döntést követően még az év végén, december 28-án átadásra került a főiskola részére a párt Sóstói úti Oktatási Igazgatósága, azaz a korábbi pártfőiskola, vagy ahogyan azt a köznyelvben emlegették a "Fokszí-Makszi", ami egyszerre utalt egy akkoriban népszerű rajzfilmsorozat főszereplőjére, illetve az intézményben folytatott, marxista alapokon nyugvó politikai képzésre.

Valószínűleg ma már kevesen tudják, hogy az eredeti tervek szerint ezt az épületet az akkori Bessenyei György Tanárképző Főiskola kapta volna meg, hiszen Örökösföldön, a mai Zay Anna Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola mögötti üres területen éppen az egészségügyi főiskola számára készült el egy oktatási épület, azzal a céllal, hogy a későbbiekben integráltan működjenek a középfokú és a felsőfokú egészségügyi képzések. Az épület végül is más funkciót kapott, az akkori (ma már talán irigylésre méltó) demográfiai helyzetre való tekintettel hosszú ideig általános iskolaként működött, jelenleg pedig a Westsik Vilmos Élelmiszeripari Szakközép-és Szakiskolának ad helyet.

Az épületet a főiskola szerződésben foglaltak szerint „ideiglenes jelleggel” három évre kölcsön adta a városnak a demográfiai gondok enyhítésére való tekintettel, azzal, hogy azt „eredeti állapotában helyreállítva” fogja visszakapni - ami nem történt meg. Csabai Lászlóné, Nyíregyháza akkori tanácselnöke, a későbbiekben több cikluson át a város polgármestere egyik nyilatkozatában a következőképpen emlékezett vissza erre az időszakra:

„Máig nem felejttem a napot: Gyúró Imre és jómagam mentünk annak idején az egészségügyi főiskola ügyében Csehák Judit miniszter asszonyhoz, aki méltányolta kérésünket, és minden tőle telhető segítséget megadott. Így indultunk el, és többszörös ingatlancserék után, a pártvagyon felosztásának köszönhetően, megszereztük a szükséges épületet, s adtuk továbbhasználatra a debreceni egyetemnek. Az orvos egyetem illetékesei a kezdetektől kitűnő partnereink voltak, mindenben támogattak bennünket.”

A Sóstói úti épület átvételét nem sokkal megelőzve született meg az intézmény alapító okirata, amelyet az akkori jogszabályok értelmében, a még létező ágazati irányításnak megfelelően, a művelődési miniszterrel egyetértésben, a Szociális és Egészségügyi Minisztérium állított ki, Dr. Csehák Judit népjóléti miniszter aláírásával. Az okirat szerint a főiskola 1990. szeptember 1-jei hatállyal került megalapításra, a Debreceni Orvostudományi Egyetemen, Nyíregyháza telephellyel.

Az alapító okiratban foglaltak szerint a megye és Nyíregyháza város közösen biztosította a főiskola működésének épület-feltételeit, a DOTE garantálta a szakmai felügyeletet és az irányítást, a szakminisztérium pedig az oktatás költségeinek

finanszírozását. Az intézmény megteremtésének egyértelmű céljai között az alábbiak szerepeltek:

- az egészségügy átalakításának igénye, a szükséges szakképzett munkaerő biztosítása,
- az elmaradottnak minősített régió felemelkedésének előmozdítása,
- a megyeszékhely felsőoktatási intézményi kínálatának bővítése,
- a munkanélküliség csökkentése,
- a szociális ellátás/gondoskodás színvonalának emelése.

Mindezen előzményeket követően 1990. szeptember 1-jén került megrendezésre az első tanévnyitó ünnepség, amely egyben az első főiskolai kari tanácsülés is volt. Az első tanítási nap szeptember 4-re esett, ekkor két szakon, a Védőnő és az Általános Szociális Munkás képzésben indult meg az oktatás, 60 hallgatóval, 5 főállású oktatóval és 2 fő gazdasági-adminisztratív dolgozóval. Az első főiskolai tanács elnöke Dr. Lukácskó Zsolt volt, tagjai pedig Dr. Ráczné Dr. Kassy Erzsébet docens, Prof. Dr. Karmazsin László egyetemi tanár, Tatár Katalin szociális munkás hallgató, Mester Erika védőnő hallgató, Buczi Judit gazdasági előadó.

Az indulás időszakát felelevenítve így írt erről a későbbiekben Dr. Karmazsin László professzor, korábbi rektor, a főiskola „egyetemi mentora”:

„Máig emlékszem a napra: 1989. június 20-án keresett meg a DOTE akkori rektora, Leövey András barátom azzal, hogy megérkezett hozzá az alapító okirat, amely arról értesít, hogy Nyíregyházán védőnő és szociális szak beindításával főiskolai oktatás kezdődik ... Nagyon szívesen idézem vissza 1989 karácsonyát, amikor összeállt az a csapat, amelyet én azóta is aranycsapatnak nevezek. Ferge Zsuzsa, Gyúró Imre, Csabai Lászlóné, Leövey András, Lukácskó Zsolt, Hunyadi Károlyné Marika, Zagyi Bertalan. Ők voltak azok, akik nélkül a nyíregyházi főiskola nem jött volna létre. S hogy miért tartom az intézmény megszületését rendkívül fontos sikernek?

Gyermekegyógyásként számomra a védőnőképzés volt a legnagyobb öröm, hiszen meggyőződéssel vallottam, nélkülük nem létezhet gyermekgyógyászat, munkájuk és tudásuk nélkülözhetetlen. Azt, hogy képzésük főiskolai szinten történhet, különösen nagy sikernek éreztem, ezért is segítettem, tettem meg minden tőlem telhetőt. Voltak persze könnyebb és nehezebb időszakok. A kezdeti nehézségek után mindnyájunk számára megnyugvást jelentett, amikor eldőlt: az oktatás csakis az egyetem égisze alatt történhet, igazolva és garantálva ezzel a megfelelő magas színvonalat.”

A kezdetekkor az intézmény sajátságos, ugyanakkor igen rugalmas struktúrát alakított ki. Nem léteztek még tanszékek, csak szakok, a szakok élén pedig ún. szakigazgatók álltak, akik felelősek voltak a teljes képzési szerkezetért. Az induló képzések esetében Dr. Lukácskó Zsolt (Általános Szociális Munkás szak) és Dr. Orosz-Tóth Miklós (Védőnő szak) voltak a vezetők, akik nemcsak a szakokat irányították, hanem adott időszakokban a főiskola főigazgatói posztját is betöltötték.

A főiskola létrejötte széleskörű összefogás eredménye volt, ahogyan Dr. Gergely Lajos, a DOTE későbbi rektora egyik nyilatkozatában fogalmazott: *„Optimális modellje egy olyan intézmény születésének, amelyet egységes társadalmi igény és a szükséglet harmonikus együthhatása hívott létre”*.

Az első tanévben indított szakok esetében a védőnők képzésének már megvoltak a hazai előzményei, a szociális munkás képzés azonban unikumnak számított, hiszen Magyarországon egy teljesen új szakról volt szó. Mivel az Egyesült Államokban és Nyugat-Európában a képzésnek már több évtizedes hagyományai voltak, nem véletlen, hogy a tanterv kidolgozásánál a nemzetközi minták domináltak, illetve különböző ösztöndíjakkal számos külföldi szakértő segítette a képzés kialakítását. Nyíregyházán a Fulbright ösztöndíjas Dr. Richard Steinmann dolgozott hónapokon át, segítve a helyi tanterv kialakítását, illetve a 4 éves főiskolai képzés szerkezetének, gyakorlatának kidolgozását. Természetesen az sem volt véletlen, hogy a minisztériumi döntés alapján hazánkban sok helyen az egészségügyi főiskolákhoz kapcsolódóan indult el a képzés, illetve, hogy régiókban, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye közismert szociális helyzetét figyelembe véve nyíregyházi helyszínnel alapították meg a szakot. Az indulás egy szempontból nem volt teljesen zökkenőmentes, hiszen a képzés elnevezése (az amerikai social work, illetve a német Sozialarbeit elnevezések tükörfordítása) különösen a rendszerváltás időszakában sokak számára volt zavaró. A közvélemény nem értette, miért képeznek egy főiskolán „szocialista munkásokat”, az egyetemek vezetői pedig szintén nehezen emésztették meg, hogyan kerül egy „munkásképzés” a felsőoktatásba. Az egyik alapító, Dr. Horváth László, aki a későbbiekben a szak helyettes vezetője is volt, így emlékszik vissza erre az időszakra:

„Sose felejttem el, ahogyan dr. Lukácskó Zsolt a közös munkára invitált. Azt mondta: a terven kívül még semmi nincs meg, de van egy jó ötlet. Ha elhiszed, hogy ebből a tervből, ebből az ötletből lesz is valami, csatlakozz hozzám! Elhittem, és ezt azóta egyetlen percre sem bántam meg. Bő fél évem úgy telt el, hogy mindenféle hivatalos munkaviszony nélkül, mondhatni kedvtelésből, kíváncsiságból, a szabadságom terhére végeztem itt a munkát.

Akkoriban, 1989-ben ugyanis a magyarországi szociális képzésnek nemhogy nyíregyházi, de országos programja sem volt! Az én kötelességem és feladatom volt, hogy építsünk egy főiskolát, ahol szociális munkásokat képezhetünk. 1990 februárjában, Sopronban egy országos konferencián azok gyűltek össze, akik akkoriban hazánkban a szociális képzés körül bábáskodtak. Az első nyilvános megjelenésünket ez a tanácskozás jelentette.

Külön öröm, hogy ezen a konferencián mi már komplett testülettel tudtunk megjelenni, elmondhattuk ötleteinket, azt hiszem, itt kovácsoltunk igazi tantestületé is. Ezen a tanácskozáson dőlt el az is, mit fogunk tanítani, milyen tanterv szerint történik majd az oktatás. Itt szereztük meg Richard Steinmann barátságát, akinek sok szakmai segítséget köszönhetünk. Sopronból tehát már úgy jöttünk haza, hogy van országos programunk, de Nyíregyházán sem helyünk, sem pedig hallgatóink nem voltak.

Ezért aztán szorgos toborzásba kezdtünk, miközben megalkottuk a helyi tantervet is. Ebben egyszerűbb volt az elméleti tantárgyakat elhelyezni, hiszen az országos program, illetve a helybéli, jó nevű szakemberek sokat segítettek. A gyakorlati tantárgyaknál azt vettük észre, hogy az elméletnél jóval bonyolultabb dolog, hiszen szinte maga a fogalom is ismeretlen volt. A gyakorlóléhelyek szervezésébe kezdtünk, s legnagyobb örömünkre óriási érdeklődést, nyitottságot tapasztaltunk.

A szociális intézmények, idősek otthonai, gondozó és családsegítő központok az első szóra jöttek, segítettek, amit tudtak. Mindenki tudni akarta, mi a képzés lényege, jövőbeni haszna. Ennek a lelkesedésnek, összefogásnak köszönhetően szeptemberre már volt épületünk, tantermeink, hallgatóink is. Nyugodtan kijelenthető, egy év alatt a semmiből új szakot építhettünk Nyíregyházán. Az első végzett hallgatóink 1994-ben vehették kézbe a diplomát. Minden hallgató álláslehetőséget kapott, ez pedig egyértelműen bizonyította: működik a program, szükség van ránk.”

A „Soproni konferencián” a Nyíregyházára tervezett képzést Dr. Lukácskó Zsolt, Dr. Horváth László, Dr. Bugán Antal, Erdős Judit, Kerülő Judit és Pataki János képviselte. Dr. Ferge Zsuzsa, egyetemi tanár, akadémikus, a szociális képzések megalapításának egyik legfőbb szorgalmazója és alapítója egyik visszaemlékezésében a következő gondolatokkal elevenítette fel nyíregyházi élményeit:

„Az iskolát hamarabb ismertem meg, mint ahogy formailag létrejött ... A nyolcvanas évek közepén sokunk összefogásával elindult egy mozgalomféle a szociális munkás képzés megteremtéséért. Külföldre jártunk a szakma tanítását megtanulni ... s mindebben valahogy partnerré vált az akkori kormányzat két vezetője, Csehák Judit és Bánfalvi István. Egymás után jelentkeztek pesti és vidéki egyetemek és főiskolák, hogy bekapcsolódjanak a képzés egységes kereteinek kidolgozásába, hogy végül hivatalosan létrejöhessenek az új szakok.

A nyíregyházi kollégák egyike volt az elsőeknek, akik tudták, hogy erre felé akarnak elindulni ... Az iskola néhány mai tanárát a nyolcvanas évek végén hallgatóként ismertem meg, Lukácskó Zsoltot nem sokkal később. Ámulattal figyeltem azt a kreativitást, ahogy minden hazai és külföldi lehetőséget, anyagi és szellemi erőforrást felhasználtak, hogy felépítsék az ország szellemileg egyik legnyitottabb, technikailag biztos a legjobban felszerelt, értően működtetett intézményét ... Egyébként ahányszor beszélgettünk előadások közben vagy után, mindig megkapott a hallgatók és tanárok nyitottsága, a környezet problémái iránti érzékenység.”

A Védőnő Szak indulását és későbbi fejlődését a következőképpen elevenítette fel Lampé László professzor, aki Dr. Orosz Tóth Miklóst követve volt hosszú ideig a szak vezetője:

„Jómagam a védőnőképzés felelőse voltam, Hajdú és Szabolcs megyéből fogadtuk a hallgatók többségét. A védőnőképzéshez egyetemi háttérre van szükség, ezt a debreceni orvosegyetem vállalta magára. Jól emlékeztünk ugyanis még arra, amikor Miskolcon megszüntették a védőnőképzést, minek következtében drámai helyzet állt elő ezen a területen.

A nyíregyházi főiskola a helyiek, a város és a megye, valamint az Egészségügyi Minisztérium összefogásával valósulhatott meg. Létét nemcsak a múlt, a jelen

igénye is igazolja ... Számomra a védőnőképzés rendkívül fontos terület, hiszen nemcsak a múltban, de a jövőben is nagy szükség van rájuk. A védőnői szolgálat Magyarországon csodálatosan szervezett és hosszú évek óta eredményes, sikeres. A védőnőnek a gyermek születése utáni 24 órán belül ott kell lennie az anyánál, akit praktikus, hasznos tanácsokkal lát el. Éppen azért a képzés fenntartását és fejlesztését kívánatosnak és fontosnak tartom, s ebben a nyíregyházi főiskola rendkívül sokat segített, komoly szerepet vállalt.”

Lampé professzor visszaemlékezésében arra is meggyőzően utalt, miért éppen nyíregyházi helyszínnel kellett a főiskolát létrehozni: *„Nem titok az sem, hogy a fővárosban, vagy éppen a Dunántúlon végzetek nem jönnek erre dolgozni, a szakemberhiányt enyhíteni. Márpedig ha javítani akartunk a helyzeten, az oktatást kellett közelebb hoznunk”.*

A képzés működtetésében a felelős vezetők számára jelentős segítséget nyújtott a szak igazgatóhelyettese Dr. Vágvolgyi Jánosné.

Az indulás után már az első tanév során kialakultak azok az elképzelések, hogyan, milyen ütemezéssel és mely képzések kerüljenek engedélyeztetésre a képzési kínálat bővítésére. A terveket kifejezetten gyors ütemben sikerült megvalósítani, hiszen 1991 szeptemberében már egy új szak fogadhatott hallgatókat.

Ez volt a hazánkban akkor még szintén ismeretlen és új képzésnek számító Egészségügyi Ügyvitelszervező Szak, amely alapvetően az egyre rohamosabban fejlődő egészségügyi informatika ismereteire képezte a hallgatókat.

Dr. Lukácskó Zsolt, Dr. Lehotszky Pál minisztériumi főosztályvezető nyíregyházi látogatásán vetette fel először az egészségügyben is egyre inkább tért hódító informatika-oktatás szükségességét. Elképzelését egyeztetette Richard Steinman professzorral, aki segítséget ígért az ötlet kedvező szakminisztériumi fogadtatása esetén. Ezután kereste fel Dr. Jávor Andrást a Népjóléti Minisztérium Reformtitkárságának vezetőjét, akivel megállapodtak a főiskola profilját bővítő, Magyarországon eddig nem oktatott új szak munkáinak megkezdéséről.

Richard Steinman professzor a chicagói kollégák segítségével igen rövid idő alatt átadta a szak tantervi alapjait képező chicagói curriculumot. A szak indításának szervezésében kimagasló érdemeket szerzett C. Dixon Benjamin professzor asszony is. Erre a curriculumra építve készült el a tanterv a legkiválóbb hazai szakértők együttműködésében. Közülük, a már elhunyt Dr. Bordás István nevét ma egy számítástechnikai szaktanterem őrzi a karon.

A szak alapító vezetői Dr. Szegedi János főorvos és Dr. Zagyi Bertalan voltak, aki így emlékszik vissza a kezdeti időszakra:

„Az én történetem párhuzamos az intézmény történetével. Máig nem felejttem, amikor 1989. december 23-án azt a felkérést kaptam a DOTE akkori rektorától, hogy vállaljam el az intézmény műszaki feladatainak végzését, irányítását, működjek közre az infrastrukturális feltételek megteremtésében, a műszaki, technikai feladatok ellátásában. Igent mondtam, s azóta itt vagyok. Az első két-három évben főleg a gazdasági jellegű feladatok kötötték le az energiámat, de ahogyan a tennivalók sokasodtak, döntenem kellett. Az oktatást választottam, gazdasági ügyekkel csak mint

vezető foglalkoztam.

Azt sem felejttem, milyen nehezek voltak az első évek. Nem mindenki örült ugyanis a főiskola-létesítés ötletének, szerencsére azonban azok voltak többen, akik nemcsak útjára indították, de felkarolták, támogatták a kezdeményezést. Ez kifejeződött abban is, hogy viszonylag rövid idő alatt sikerült kidolgozni egy olyan képzési struktúrát, amely valós társadalmi igényekre épült, olyan diplomás hallgatókat bocsájtott ki, akiknek ezután nem volt nehéz az elhelyezkedés. A folyamatban természetesen megvolt az újdonság varázsa is”.

Az egészségügyi ügyvitelszervező képzés esetében az újdonság varázsa nemcsak hazánkra volt igaz, hanem egész Kelet-Európára, hiszen hasonló képzés nem létezett ekkoriban a rendszerváltó országokban.

„Az indulásnál például jelentős írásos és személyes segítséget kaptunk egy amerikai egyetemről, a szak tantervének összeállításához pedig az ország legjobb tíz, profi szakemberét sikerült megnyernünk, a gyakorlati megvalósítás a Jósa András kórház, különösen dr. Szegedi János osztályvezető főorvos nélkül pedig elképzelhetetlen lett volna. Induláskor az oktatói gárda kétharmada rendelkezett tudományos fokozattal.

A segítségnyújtásra további példa a szegedi és veszprémi egyetem oktatóinak, a GYÓGYINFOK igazgatójának támogatása, akik személyesen jártak át hozzánk azért, hogy ez a szak is sikeres lehessen! Büszkeséggel tölt el, hogy azok, akik az indulásnál jelen voltak, ma is bábáskodnak fölöttünk, figyelemmel kísérik tevékenységünket. Ma már nyugodt szívvel kijelenthetem, jól éreztünk rá az indulásnál arra, hogy a munkaerőpiac igényeit kell elsősorban kielégítenünk, s az volt a mércénk, hogy az általunk kibocsájtott diplomákhoz mit szól a munkáltató, mit szól a piac.”

A szociális munkás képzéshez hasonlóan az egészségügyi ügyvitelszervező elnevezés hallatán is zavarba jöttek az emberek, nagy tanácstalansággal gondoltak arra, hogy vajon mire is képeznek ezen a szakon. Az ügyvitelszervező név azonban már utal arra, hogy a szűkebb értelemben vett egészségügyi informatikánál szélesebb körű képzésről van szó, olyan szakemberekről, akik egyszerre jártasak az egészségügy, a finanszírozás, a közgazdaságtan, a menedzsment, az orvostudomány rendszerében, az informatikában és a számítástechnikában. Ez a képzettség természetesen azt is jelenti, hogy a végzettek ismerik az alapvető közgazdasági összefüggéseket, rendelkeznek egészségügyi gazdasági, vállalkozási, pénzügyi és számviteli ismeretekkel, ismerik a társadalombiztosítás, a betegbiztosítás rendszerét, a finanszírozási módokat, ennek kódrendszerét, az ehhez kapcsolódó adatszolgáltatási kötelezettségeket. Ez az interdiszciplináris szemlélet természetesen azt is jelentette, hogy a szakon folyó oktatáshoz informatikusokra, matematikusokra, orvosokra, közgazdászokra és mérnökökre egyaránt szükség volt.

1993 és 1999 között négy újabb képzést indított az intézmény. 1993-ban a Diplomás Ápoló Szak (alapító vezetői Prof. Dr. Karmazsin László és Dr. Kovács Árpád), 1997-ben az Orvosdiagnosztikai Laboratóriumi Analitikus szak (Prof. Dr. Muszbek László akadémikus vezetésével), 1998-ban a Mentőtiszt képzés (Dr. Szép Imre irányításával), 1999-ben pedig a Gyógytornász képzés (Prof. Dr. Szepesi Kálmán és Dr. Gomez Roberto vezetésével) fogadhatott hallgatókat.

1993 sok szempontból döntő év volt a kar történetében. Ez az év a védőnőképzés életében is jelentős változást hozott, hiszen ekkor vált négy éves főiskolai képzéssé, a korábbi három éves rendszer helyett, illetve ekkor indult el több intézményben a Diplomás Ápoló szak, szintén nemzetközi minták alapján. A magyarországi képzés tantervének kidolgozásában, az ún. Project HOPE program keretén belül, elsődlegesen Dr. Doris M. Modly, a Clevelandi Egyetem professzora segédkezett, aki szakmai konzultációk alkalmával többször járt Nyíregyházán is, sőt részt vett az első végzős évfolyam államvizsgáján is.

1993 szeptemberét megelőzően csak Budapesten volt főiskolai képzés diplomás ápoló szakon.

1993-ban egyidejűleg indult meg az oktatás a Pécsi, a Szegedi és a Debreceni Orvostudományi Egyetemen.

A képzés tíz éves jubileuma alkalmából Dr. Kovács Árpád így emlékezett vissza a szak megalapításának időszakára:

„Az Egészségügyi Főiskolához való kötődésem az 1980-as évek végén kezdődött. Ekkor, mint a Megyei Kórház főigazgató-helyettese feladatul kaptam, hogy nyújtsak segítséget a főiskola megindulásához, a leendő orvos-oktatók és kórházi gyakorlati helyek kiválasztásához. Dr. Karmazsin László professzor úr, egykori tanárom színes egyénisége és elkötelezettsége a főiskoláért annyira magával ragadott, hogy alapvetően befolyásolta sorsom további alakulását. Az 1992-es esztendő fordulatot hozott életemben. A Jósza András Megyei Kórházi pályafutásomat a DOTE Egészségügyi Főiskoláján folytattam ... A feladat, a már működő főiskolán megszervezni és elindítani a diplomás ápolóképzést. Ez az új típusú szakemberképzés még nem volt sehol az országban, sem curriculum, sem oktatási program, sem oktató”.

A program kidolgozása 1992. őszén kezdődött, a Népjóléti Minisztérium koordinálásával és felügyeletével, ahol a munka „vezéregyénisége” Sövényi Ferencné országos főnövér volt. A curriculum kidolgozásában a legfőbb partner a Pécsi Orvostudományi Egyetem volt.

A diplomás ápoló szak esetében ráadásul egy olyan programot kellett kidolgozni, amely nemcsak az általános nemzetközi feltételrendszernek felel meg, hanem az Európai Tanács által elfogadott „Európai Egyezmény a nővérek képzéséről és oktatásáról” irányelveinek is, hiszen ez volt a feltétele a nemzetközi értékű diplomának.

A világ fejlett egészségkultúrájú országaiban ugyanis már 20-25 évvel korábban kidolgozták az ápolás, mint tudomány és hivatás elméleti alapjait, filozófiáját, kompetenciáit, és az oktatást is ezekre az alapokra helyezték, ráadásul nemcsak főiskolai, hanem egyetemi diplomát adó képzés formájában is. A hazai ápolás minősége nem felelt meg a nemzetközi követelményeknek, mivel az ápolás folyamata uniformizálódott, vertikális tagozódása megszűnt, az egészségügy segédmunkájává degradálódott, következésképpen presztízsét is elveszítette.

Ahogy visszaemlékezésében Dr. Kovács Árpád is utalt: a hazai egészségtudományi képzéseket az „erős kórházcentrikusság, a betegségek gyógyításának oktatása jellemezte. Nem kapott elég hangsúlyt az egészség, mint érték, az egészségfejlesztés,

az egészség és szociális helyzet kölcsönhatásainak ismeretrendszer, ezek felismerése, kezelése. Nem épült be az etika, az önismeret, a kommunikációs készségfejlesztés. Pedig az ápolói hivatás tartalmában és módszereiben jól elkülöníthető ismeretrendszert képez, a fejlett országokban saját jogú hivatás, önálló diszciplína, amely egyenrangúan illeszkedik más hivatásokhoz, így az orvosi hivatáshoz is”.

Mindez azt is jelentette, hogy az ápoló képzést egy hazánkban teljesen újnak számító filozófia alapján kellett elindítani, azaz olyan szakembert kellett „kitermelni”, aki magabiztos, szakmailag felkészült, kreatívan gondolkodó, önálló munkára képes egészségügyi szakdolgozó. A DOTE segítő szándéka ebben az esetben sem hiányzott, hiszen olyan neves professzorok fémjelezték az oktatást, mint Dr. Boján Ferenc, Dr. Hadházy Csaba, Dr. Kövér András, Dr. Bíró Zsigmond, illetve Dr. Jóna István.

A képzés 1993-ban, több oktatáspolitikai döntést követően, két helyszínen indult el. A kelet-magyarországi régióban is meglévő hiányt pótló szak nappali tagozata - Gyula város önkormányzata hosszú ideje megfogalmazott törekvéseinek megfelelően - a DOTE rektorának döntése alapján Gyulán, míg a levelező tagozat Nyíregyházán kezdte meg működését.

A nappali tagozat Gyulára kerülésével kapcsolatos rektori döntésben elsődlegesen az játszott szerepet, hogy a városban évtizedek óta folyt magas szintű ápolóképzés, valamint rendelkezésre álltak a tárgyi és személyi feltételek is. Az épületet a város biztosította, a gyakorlati oktatás színteréül pedig az elismert, akkor még 1400 ágyas Pándy Kálmán Megyei Kórház szolgált. A szak gyulai tagozatának első vezetője Dr. Dankó Miklós volt, a nyíregyházi levelező képzést pedig Dr. Szabó Tünde irányította.

Az 1997-ben indított Orvosdiagnosztikai Laboratóriumi Analitikus szak szintén újdonság volt hazánkban. A tervezési folyamat már 1994-ben elindult, Prof. Dr. Muszbek László akadémikus és Dr. Góth László irányításával. A szakalapítási kérelmet a négy hazai orvostudományi egyetem (DOTE, POTE, SZOTE, HIETE) közösen készítette el, 1995 és 1996 folyamán zajlott le az engedélyeztetési folyamat, a képzés pedig 1997 szeptemberében indulhatott, nappali és levelező formában. A laboratóriumi diagnosztika ekkor már az orvostudomány egyik leggyorsabban fejlődő területének számított, ahol a tudományos eredmények gyakorlati felhasználása, illetve a korábban csak tudományos kutatásban használt módszerek, műszerek rutin diagnosztikai alkalmazása a legrövidebb átfutási idővel történik meg. Ez a felgyorsult fejlődés tette szükségessé a diplomás szakemberek képzését Magyarországon is. Mivel a szak főbb képzési moduljai a klinikai kémia, a mikrobiológia és a hisztokémia, illetve a képzés rendkívül gyakorlatorientált, szükségessé vált az oktatói kör bővítése, így az oktatást a Debreceni Orvostudományi Egyetem és a Kossuth Lajos Tudományegyetem Kémiai Tanszékcsoportja közösen végezte, a két egyetem között létrejött együttműködési szerződés alapján. A szak a kezdetektől debreceni székhellyel működött.

Az orvosdiagnosztikai laboratóriumi analitikus szak célja olyan elméleti és gyakorlati felkészültséggel rendelkező felsőfokú végzettségű szakemberek képzése, akik

képesek a klinikai és patológiai laboratóriumok analitikai munkájának önálló végzésére, a laboratóriumi munka szervezésére, kislaboratóriumok, illetve részlegek analitikai munkájának irányítására és jártasak a laboratóriumi adatfeldolgozás korszerű módszereiben, valamint a gazdálkodás kérdéseiben is.

A szak képzési programja a hazánkban tapasztalható hiányosságok megszüntetését, a laboratóriumi analitikai munkát végző szakemberképzés színvonalának európai szintre történő emelését tűzte ki célul. A program nemzetközi tapasztalatokon és gyakorlaton és az ilyen képzettségű szakemberek iránti igény felmérésén alapult. A képzés szakmai követelményeinek, személyi és tárgyi feltételeinek csak az orvostudományi egyetemek bázisán működő egészségügyi főiskolák tudtak eleget tenni.

A szak alapításának ötlete, a tantervi program kidolgozása, elfogadtatása Dr. Muszbek László akadémikus, egyetemi tanár érdeme volt. Munkatársaival korszerű, nemzetközi szintű képzés alapjait teremtette meg. A gyakorlati megvalósítást, a működtetést Dr. Góth László főiskolai tanár, a szakhoz szervesen illeszkedő post-secondary program kidolgozását Dr. Hársfalvi Jolán egyetemi docens segítette.

Úttörő vállalkozás volt a Mentőtiszt szak bevezetése és indítása is, hiszen hazánkban, 1998-ban, elsősorban Dr. Lukácskó Zsolt főigazgató kezdeményezésére nyíregyházi székhellyel indult el az első nappali tagozatos képzés. A szak programjának kidolgozásában az egyetem részéről Prof. Dr. Udvardy Miklós rektor-helyettes, a gyakorlat oldaláról pedig Dr. Szép Imre, az OMSZ Hajdú-Bihar Megyei Szervezetének, Dr. Halmay Balázs, az OMSZ Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezetének vezető főorvosai, Dr. Pikó Károly, a Jósa András Megyei Kórház-Rendelőintézet Sürgősségi Betegellátó Osztályának vezető főorvosa, valamint Ujvárosy András vezető mentőtiszt, a kar részéről pedig Dr. Lipóczki Imre vettek részt. Dr. Lipóczki Imre az akkreditációs anyag elkészítésében, a tanterv előkészítésében oroszlánrészt vállalt Dr. Lukácskó Zsolt mellett, majd hosszú időn keresztül volt a szak igazgató helyettese is. A szak első igazgatója Dr. Szép Imre volt.

A képzés célja nemcsak a szakemberhiány pótlása volt, hanem a szakma segítése annak, az akkoriban kidolgozott, követelménynek a megvalósításában, amely szerint a bajba jutott emberhez 15 percen belül meg kell érkeznie a megfelelő szintű ellátásnak, esélyegyenlőséget teremtve ezzel az ország egész területén. Ez azt jelentette, hogy több esetkocsi szolgálatot újjá kellett szervezni, további mentőállomásokat kellett létrehozni, és szükségessé vált olyan szakemberek képzése is, akik a sürgősségi betegellátás körülményei között szükségessé váló egyes orvosi beavatkozások szakszerű és biztonságos elvégzésére is alkalmasak. Ekkoriban indult el az a program is, mely egyes kórházakban, intézményekben a sürgősségi betegellátó osztályok megszervezését tűzte ki célul, s amelyek szintén igényelték a jól képzett szakembereket, részben a már ekkor problémaként jelentkező orvoshiány miatt is.

Dr. Balázs György professzor, aki Szép főorvost követően három évig, nyugdíjazásáig irányította a szak munkáját, egyik írásában így fogalmazott a mentőtiszt képzés fontosságát illetően:

„A mentőtiszt szak fontosságát nem kell különösebben hangsúlyozni, hiszen ők

azok, akik az úgynevezett első ellátást végzik, megadják a betegnek a legfontosabb esélyt arra, hogy életben maradjon, maradéktalanul meggyógyuljon. Ehhez pedig arra van szükség, hogy a riasztástól számított tizenöt percen belül a mentőtiszt a helyszínre érjen, felismerje a bajt, és megtegye a szükséges lépéseket. Ha jól dolgozik, az orvosnak és páciensnek egyaránt nyert ügye, az élethez jó esélye van. Szakemberek előtt nem titok, hogy ez a tizenöt perces elérés ma még nem általános. Éppen a főiskolai képzés segíthet azonban sokat abban, hogy a helyzet folyamatosan javul...A nyíregyházi főiskolán hetvenéves koromig dolgoztam, mégpedig szívesen és szeretettel, hiszen igen jó kollektíva alakult ki, a segítőkészség az oktatók, a vezetés, a kollégák és hallgatók részéről egyaránt mindennapi tapasztalatnak számított”.

Az évtized végén, a dinamikus fejlesztés egyik utolsó állomása volt az 1999-ben elindított Gyógytornász Szak. Hazánkban 1975 óta létezik főiskolai szintű gyógytornász szak. 1987-ig csak Budapesten az Orvostovábbképző Egyetemen nyílt erre lehetőség, míg 1990-től a Szegedi és a Pécsi Orvostudományi Egyetem keretein belül is elindult a képzés. A két intézmény azonban nem tudta a szükséges szakember-utánpótlást biztosítani, így néhány év után szükségessé vált, hogy újabb helyszínen teremtdjenek meg a feltételek a képzéshez. Az évtized elején rövid ideig Miskolcon is működött gyógytornász szak, ez azonban 1993-ban megszűnt, ez pedig azt jelentette, hogy az ország északi és keleti régiói szinte teljesen szakember-utánpótlás nélkül maradtak, így egyre sürgetőbbé vált a képzés beindítása.

A képzés Nyíregyházán indult volna, az indítás feltételei Debrecen kivételével Miskolcon és Nyíregyházán is megvoltak, de a felsőoktatás átszervezésének viharai Debrecenbe sodorták. A szakindítás engedélyeztetése Dr. Lipóczki Imre, Dr. Lukácskó Zsolt, Gardi Zsuzsa a Magyar Gyógytornászok Társasága elnöke, nyugalmazott főiskolai docens, Tóth Lajos Tiborné nyugalmazott főiskolai docens és Dr. Udvardy Miklós egyetemi tanár érdeme. Konkrét megszervezése Dr. Karmazsin László és Dr. Roberto Gomez nevéhez fűződik. Szepesi Kálmán professzor, a szak első igazgatója, így emlékezett vissza az indítás körülményeire:

„Magam, aki a szak alapító igazgatója lettem, az Ortopédiai Klinika igazgató professzoraként éltem meg nemcsak klinikánk, de egész régiónk vonatkozásában a gyógytornászaink kicsiny létszámából adódó gondokat, és azt, hogy az idősebb kollégák utánpótlására még lehetőséget sem láttunk. Sok évvel korábban volt ugyan Debrecenben gyógytornászképzés, és azok, akik még munkaképes korban voltak, nagyrészt ebből a forrásból származtak. Adminisztratív okokból azonban ezt a képzést városunkban sok évvel korábban megszüntették. Egyértelmű volt tehát a feladat, újra meg kell teremteni a képzés feltételeit ... Magán a szakon történő képzést helyettesemmel, Dr. Gomez Roberto főorvossal együtt kellett megszerveznünk. Ő vezető főorvos volt a Gyógyfürdőben, és így közvetlenül tudta irányítani az ott dolgozó gyógytornászok tevékenységét, akiktől a hallgatók oktatását a szigorúbban vett gyógytornász tantárgyakban vártuk ... Az elméleti és klinikai tárgyak oktatását az egyetem Általános Orvosi Karának tanszékeitől kellett kérnünk, és ez az én feladatom volt. Jó érzés volt, hogy a vezető professzorok megértették ennek a képzésnek a fontosságát, és kivétel nélkül készséggel vállalták tantárgyuk oktatásának biztosítását

gyógytornászaink számára”.

Az 1998-as sikeres akkreditációt követően 1999 szeptemberében indult el a szak, debreceni helyszínnel.

Ahogy arra Szepesi professzor is utalt, a debreceni gyógytornászképzésnek voltak már előzményei. Erről korábban az első szakigazgató-helyettes, Dr. Gomez Roberto írt részletesebben egy publikációjában:

„A debreceni gyógytornászképzés története egészen az ötvenes évekre nyúlik vissza. Ez időben a Heine-Medin kór járványosan fordult elő hazánkban, nagy számú áldozatot követelve. A betegségben szenvedők ellátása érdekében 1957-ben indult be először Debrecenben gyógytornászképzés, a budapesti képzés kihelyezett részeként. A képzés ideje 2 év volt, nappali illetve munka melletti tagozaton”.

A képzés jellemzően munka mellett folyt, hiszen, ahogy arra Gardi Zsuzsa, a Magyar Gyógytornászok Társaságának korábbi elnöke egyik írásában utalt: *„Munka mellett, mert délelőtt a bémult betegeket kellett ellátni és csak délután volt idő az órák leadására”.*

Dr. Gomez Roberto írásából tudjuk, hogy az ekkor végzetek *„gyógytornász oklevelet kaptak. A képzés a Debreceni Orvostudományi Egyetemen kapott helyet, a gyakorlatok azonban nagyrészt a Debreceni Gyógyfürdő Fizioterápiás Részlegén zajlottak.*

Szakmai vezetője Dr. Lutther Béláné, kiemelkedő gyógytornász személyiség volt. E kiváló szakember Dr. Madzsar Józsefné Jászi Alice tanítványaként a budapesti oktatás fő vonalait követte ... Az oktatásban főleg budapesti szakoktatók, illetve helyi professzorok, tanárok, klinikusok vettek részt, olyan kiemelkedő személyiségek, mint Prof. Dr. Pap Károly, Prof. Dr. Petrányi Gyula, Dr. Papp Zoltán és Dr. Kalapos Sándor”.

Az oktatás egyik fő bázisa természetesen a főiskolai képzés esetében is a Nagyerdei Gyógyfürdő volt, amely rendelkezett az oktatáshoz szükséges összes adottsággal és felszereléssel. A fürdőben megtalálható minden fizioterápiás eljárás (a balneoterápiától a fototerápiáig), amely szükséges a hallgatók oktatásához. A klinikai tárgyak oktatását természetesen az egyetemen belül kellett megoldani, ehhez első lépésben az Egyetem sugárúti épületben kapott meg a szak néhány helyiséget, végleges elhelyezését később a Kassai úton felépült új épületszárny biztosította.

Az indításban a Magyar Gyógytornászok Társaságának vezetői is aktívan segítettek, különösen Gardi Zsuzsanna, a társaság elnöke, illetve Gerencsér Zsuzsanna, aki ekkoriban a magyar társaságot képviselte a Nemzetközi Gyógytornász Szövetség egységes európai képzési standardjait kidolgozó bizottságában.

Mindezek alapján elmondható, hogy a kar első évtizedére a gyors és dinamikus fejlődés volt a jellemző. Az újonnan indított szakok közül négy olyan is szerepelt a főiskola kínálatában, amelyek korábban nem léteztek Magyarországon, így az első évtized az igazi "úttörőmunka" jegyében telt. A tantervek kialakítása nemzetközi minták alapján történt, ez a munka azonban nemcsak egy egyszerű adaptációt jelentett, hanem személyes konzultációkat is olyan neves külföldi szakemberekkel, akik vállalták, hogy a helyszínen segítik a curriculumok kidolgozását.

A kar alapító főigazgatója, Dr. Lukácskó Zsolt az egyetem vezetésének, rektorainak bizalmát élvezte, hatalmas támogatást kapott munkájához. Körültekintő egyeztetéseket folytatott a szakok indításánál, a fejlesztéseknél, személyi döntéseknél, továbbá a kar adminisztrációs, pénzügyi rendszerének kialakításakor, valamint infrastruktúra fejlesztési ügyekben.

Számos jelentős, országos hatáskörű szakmai testületnek volt tagja (Egészségügyi Tudományos Tanács Felsőoktatási Bizottsága, Felsőoktatási Tudományos Tanács Tervezési és Finanszírozási Bizottsága, Felsőoktatási Főigazgatói Konferencia vezetősége, Szociális Szakképzési Bizottság stb.) - így kellő információval, rálátással rendelkezett és egyben érdekképviseleti lehetőséggel is bírt. Mindezek, továbbá a széles nemzetközi kapcsolatok (több mint húsz ország), a négy orvostudományi egyetem főiskolai képzéseinek együttműködése - és a megbízható helyi oktatói, gazdasági, adminisztratív háttér adta azt a lehetőséget, hogy dinamikusan fejlődhetett a nyíregyházi képzés.

Az első évekre így a nemzetközi kapcsolatok igen széles körű és rendkívül gyors bővülése is jellemző volt. Már az Általános Szociális Munkás szak indításában is jelentős szerepet vállaltak amerikai és német szakértők, akik nemzetközi ösztöndíjak és pályázati programok támogatásával hosszú hónapokat töltöttek az intézményben. Hasonló módon került kialakításra az Egészségügyi Ügyvitelszervező képzés tanterve, amelyben főleg amerikai és holland szakértők vettek részt, illetve a Diplomás Ápoló szak programja. Ez utóbbi esetében már nemcsak tengerentúli szakértők segítettek a munkát, hanem több európai ország képviselői is, illetve egy olyan nemzetközi, az egyes kormányok közötti megállapodáson alapuló tantervfejlesztő program, amely egységesítette az egyes országok tanterveit és képzési szintjeit.

Ennek a fejlesztő munkának számos eredménye lett. Egyrésztől mind az oktatók, mind a hallgatók számára természetessé vált, hogy külföldi szakértők, vendégoktatók folyamatosan jelen vannak a képzésekben, másrésztől magától értetődővé vált, hogy az oktatók és a hallgatók egyaránt részt vehetnek nemzetközi tanulmányutakon, külföldi részképzésen és vendégoktatáson, jóval a Bologna-folyamat és az uniós csatlakozás előtt. A kormányközi támogatásnak és megállapodásoknak köszönhetően olyan képzési programok kerültek bevezetésre, amelynek eredményeképpen az egészségtudományi képzési területen szerzett hazai diplomák már ekkor automatikusan elfogadottak voltak a világ legtöbb országában.

A képzési kínálat dinamikus fejlődését szemlélteti az alábbi áttekintő táblázat (1. táblázat) is, amely jól mutatja, hogy a tervezés, a főiskola vezetésének stratégiája szerint szinte évente rukkolt elő az intézmény valamilyen új szakkal.

A képzési kínálat bővülése természetesen jár együtt a hallgatói létszám dinamikus bővülésével. A szakok iránt nagy volt az érdeklődés, jellemző volt a háromszoros, ötszörös, egyes képzések esetében a kilencszeres, tízszeres túljelentkezés. Ez részben növelte az államilag finanszírozott nappali képzésekre felvehető létszámokat, részben, az évtized közepétől egyes szakokon a képzési kínálat a levelező tagozatok elindításával is bővült, amely részben növelte a hallgatók összlétszámát, részben a költségtérítési képzésben résztvevőket. Míg 1990-ben a hallgatói össz-

létszám 60 fő volt, addig 1995-re már közel ezer hallgató járt a főiskolára.

Az intézmény így néhány év után már helyhiánnyal küzdött, hiszen a Sóstói úti épület egyre szűkösbbnek bizonyult. A kezdeti időszakban az épület ugyanis nemcsak oktatási épületként funkcionált, itt került kialakításra a főiskola kollégiuma is, amely 50 fő befogadását tette lehetővé. Természetes látvány volt, hogy a hallgatók papucsban járnak az órákra. Ahogyan arra Vitál Attila, a Hallgatói Önkormányzat második elnöke egyik írásában utalt, a nyíregyházi diákok igencsak irigyelték kollégista társaikat, *„hiszen az órák kezdete előtt elegendő volt öt perccel hamarabb ébredniük, s a lyukas óráikat a saját ágyukban tölthették. Mondhatom családias volt a légkör, néhány hét alatt valamennyien ismertük egymást”*.

1. táblázat: A képzési kínálat alakulása a Debreceni Orvostudományi Egyetem Egészségügyi Főiskoláján, 1990-2000.

Az indítás éve	Az indított szak	A képzés helye	Az első évfolyamra felvételt nyert hallgatók létszáma
1990	Általános Szociális Munkás	Nyíregyháza	30
1990	Védőnő	Nyíregyháza	30
1991	Egészségügyi Ügyvitelszervező	Nyíregyháza	21
1993	Diplomás Ápoló	Nyíregyháza és Gyula	39+43
1997	Orvosdiagnosztikai Laboratóriumi Analitikus	Debrecen	41
1998	Mentőtiszt	Nyíregyháza	39
1999	Gyógytornász	Debrecen	57

Az elhelyezési gondok megoldására a főiskola vezetése tárgyalásokat kezdett a megye és a város vezetőivel, melynek eredményeképpen az intézmény kollégiumi célra megkapta a Bethlen Gábor utcán lévő, és korábban a Kelet-Magyarországi Állami Építőipari Vállalat munkásszállójaként működő épületegyüttest, oly módon, hogy az épületet 1992-ben Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Közgyűlése és Nyíregyháza város önkormányzata fele-fele részben megvásárolta a Debreceni Orvostudományi Egyetem részére és átadta a karnak. Az új kollégium kialakítása, bővítése és átalakítása 1992 és 1998 között zajlott le. Azonnali átalakítással 150 fő elhelyezésére nyílt lehetőség, mivel az 1976-ban átadott épület igen elhanyagolt állapotban volt. Korszerűsítést nem végeztek rajta, elektromos hálózata korszerűtlen volt, a nyomó- és lefolyó vezetékek elavultak, a beázás állandósult, konyhai berendezései erősen elhasználódtak. A gyors átalakítást követően 1995-ben tetőtér beépítéssel újabb 54 férőhellyel bővült a létesítmény. 1998-ban a korábbi konyhai rész átalakításával újabb 50 fő elhelyezésére nyílt lehetőség.

Az évtized során hasonló ütemben folyt a tanügyi épületegyüttes átalakítása és bővítése. Elkészült a Sóstói úti épület rekonstrukciója és tetőtéri beépítése, amellyel megszületett a "főépület" ma ismert arculata, és amely 1570 m²-el bővítette az épület alapterületét. 12 tanterem, 26 irodahelyiség, néhány vendégszoba és szociális helyiségek átadására került sor. A megyei önkormányzat 1997 év végi döntése alapján a korábbi Gyermek és Ifjúságvédő Intézet szomszédos épületének átadása is lezajlott. Ez az épület eredetileg bentlakásos gyermekotthon volt, melyet a gyermekvédelem megváltozott jogszabályi feltételrendszere miatt a megye megszüntetett, így az átadás nem zavarta meg az intézmény működését.

Az épület elég leromlott és elhanyagolt állapotban volt, amit a kar 1999-ben saját erőből, tetőtér ráépítéssel felújított. Az alapterület jelentősen bővült (1894 m²), itt kaptak elhelyezést a mentőtiszt, az ápoló és a védőnő képzések speciális szaktantermei, az új könyvtár és az ebédlő.

A dinamikus fejlődésnek köszönhetően 1995-ben jogi-szervezeti változás is bekövetkezett, hiszen jelentős elismerésben részesült az intézmény azzal, hogy elnyerte a kari státuszt. Ennek értelmében elnevezése is a Debreceni Orvostudományi Egyetem Egészségügyi Főiskolai Kara lett. Muszbek László professzor, akadémikus, az egyetem akkori rektora így nyilatkozott erről egyik írásában:

„Az intézmény fejlesztési koncepciója összhangban áll mind az európai egészségügyi és szociális ellátási rendszerek minőségi követelményeivel, mind a hazai egészségügyi reformtörekvések körvonalazódó elképzeléseivel, igényeivel.

Elismeréssel nyilatkozhatunk vezető elődeink azon törekvéséről, amely annak idején örömmel vállalta a főiskola befogadását és minden eszközzel támogatta annak fejlesztését. Bölcs és megalapozott döntésként üdvözljük főhatóságunk minősítését, amely a fiatal főiskolát egyetemünk egyik karává léptette elő. Mi, az egyetem jelenlegi vezetői a főiskolai kart a Debreceni Orvostudományi Egyetem szerves részének tekintjük, és kedves kötelességünknek tartjuk, hogy minden lehető eszközzel biztosítsuk e fiatal intézmény töretlen, dinamikus fejlődését”.

A képzési kínálat és az infrastruktúra bővítésének időszakában esett át az intézmény az első akkreditáción is, 1996-ban. A minősítés sikeres volt, az Országos Akkreditációs Bizottság kiválóra értékelte a kar munkáját, európai színvonalúnak és iskolateremtőnek minősítve azt. Különös súlyt adott ennek a véleménynek az, hogy a neves tudósokból álló Látogató Bizottságot Dr. Vízi E. Szilveszter a Magyar Tudományos Akadémia akkori alelnöke, későbbi elnöke, orvos-akadémikus vezette.

A bizottság elnöke írásos értékelésében a következőképpen írt a kar munkájáról: *„A Nyíregyházára kihelyezett Egészségügyi Főiskolai Kar rendkívül jól szervezett, professzionálisan vezetett intézmény. Szerencsésen ötvöződik a Debreceni Orvostudományi Egyetemmel. Különösen a gyakorlati képzése kiemelendő...Az egyetem és a főiskolai kar oktatóinak szoros együttműködése teszi lehetővé a képesítési követelményekben megfogalmazott elvárások magas szintű teljesítését. Az oktatás feltételei mind a szociális szférában, mind az egészségügyi ellátó rendszerben egyaránt megfelelnek a képesítési követelményeknek és esetenként európai színvonalat biztosítanak”.*

Abban az időszakban még szokatlan módon, az akkreditációs folyamatban, a karral rendszeres kapcsolatot tartó külföldi szakemberek is részletes szakmai értékelést adtak az intézményben folyó oktatási munkáról. Prof. Dr. Israel Sela, (az amerikai A.J.D.C. Joint szervezet magyarországi igazgatója) így fogalmazott: „*Programjuk Magyarország más intézményeihez viszonyítva rendkívül színvonalas és bármelyik nyugati országban megállja a helyét*”.

Dr. Gotthart Schwarz, a müncheni Fachhochschule professzora véleménye szerint: „*Imponáló, hogy - Magyarország nehéz általános helyzete ellenére - igen rövid idő alatt sikerült egy új főiskola számára koncepcionális szervezeti, finansziális, technikai és személyi alapokat létrehozni és stabilizálni. Nézetem szerint ez a fejlődés a modern intézményvezetés sikeres példája*”.

Norbert Lippenmeier, a Kasseli Egyetem vezető oktatója a következőképpen vélekedett: „*A DOTE nyíregyházi Egészségügyi Főiskoláján modern, a nyugat-európai színvonalnak megfelelő, a társadalmi változásokra rugalmasan reagáló képzés folyik...Az oktatás szintje hazai vonatkozásban vezető helyen van, nemzetközileg pedig kiállja az összehasonlítás próbáját a nyugat-európai oktatási intézményekkel*”.

Az intézmény történetének első évtizede nemcsak a karrá nyilvánítás, a kiválóra minősített akkreditációs értékelés és a folyamatos képzésfejlesztés miatt tekinthető sikeresnek. Ekkor alakultak ki azok a hazai és nemzetközi kapcsolatok is, amelyek meghatározói lettek az intézmény későbbi fejlődésének.

A képzés főbb vonásai. Az ezredforduló változásai, strukturális átalakítások és a minőségi fejlesztés lehetőségei

A képzésfejlesztés közel egy évtizedének lendületét megtörték azok az átalakítások, amelyek alapjaiban változtatták meg a hazai felsőoktatási rendszert. Az 1998-ban megválasztott kormány programjába foglalta a felsőoktatási intézmények átalakítását, pontosabban integrációját. Az első döntések alapján az egészségügyi főiskolai kar a létrehozandó Nyíregyházi Főiskola részeként működött volna tovább. Ez a döntés erőteljes ellenkezést váltott ki nemcsak a karon, hanem az anyaegyetemen, illetve a legkülönbözőbb szakmai szervezeteknél is.

Az átalakítás koncepciója nem számított teljesen újnak, hiszen már az 1990-ben és 1994-ben megválasztott kormányok is célul tűzték ki a rendszer átalakítását. A reformelképzelések helyi megvalósítására már az évtized első éveiben szoros együttműködés alakult ki a városban működő intézmények között. A Nyíregyházán működő, akkor még négy felsőoktatási intézmény (Bessenyei György Tanárképző Főiskola, a GATE Mezőgazdasági Főiskolai Kara, a Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola, illetve a Debreceni Orvostudományi Egyetem Egészségügyi Főiskolája) egyetértve az átalakítási elképzelésekkel, a szakmai és a regionális érdekeket figyelembe véve, önként - országos modellként is az elsők között - már

1991-ben létrehozták a Nyíregyházi Főiskolai Egyesületet, amelynek első elnökét éppen az Egészségügyi Főiskola adta, Dr. Karmazsin László professzor személyében.

Az egyesület alapvető célja a reformfolyamatok helyi-regionális megvalósítása volt, egy szoros és a kölcsönös előnyöket kereső együttműködés formájában. A közös munka egyik legfontosabb eredménye az a megállapodás volt, amely 1995-ben jött létre. Az intézmények között egy olyan egyezség született, amelynek értelmében a későbbiekben a tanárképző és a mezőgazdasági főiskola egységesen integrált intézményi szervezetben fog együttműködni, melyhez a hittudományi és az egészségügyi főiskolák, elsődlegesen szakmai indokok miatt nem csatlakoznak, de bizonyos területeket, kollégium, sport, kultúra, nyelvi képzés stb. közösen működtetnek.

Hasonló véleményt képviseltek a debreceni egyetemek is, akik az első pillanattól az integráció mellett foglaltak állást. Olyan ésszerű struktúra kialakításán dolgoztak, ahol a kölcsönös előnyök kihasználása, a hagyományok megőrzése, a legkisebb egységek érdekeinek tiszteletben tartása volt a cél. Az elképzelés kimunkálásának előrehaladásával körvonalazódni látszott egy „Kelet-Magyarországi Egyetem”, ahol a debreceni (inkább egyetemi) képzéshez egy erős (inkább nyíregyházi) főiskolai centrum csatlakozik. Az egyetemek támogatták ezt az elképzelést, még oly módon is, hogy a főiskolai karok és szakok megerősítésével az egyetemi diploma adásának lehetőségét is reálisnak tartották a főiskolai karokon.

Ezt az alapvetően alulról szerveződő folyamatot törte meg az 1998-as kormányzati elképzelés, melynek lényege az „egy város, egy intézmény volt”, és amely részben figyelmen kívül hagyta a helyi-regionális és különösen a szakmai érdekeket.

Az Egészségügyi Minisztérium is tiltakozását fejezte ki, hivatalos állásfoglalása szerint ugyanis egészségügyi felsőoktatás nem létezhet orvostudományi egyetemi háttér nélkül, illetve egységes rendszerként értelmezve a gyógyítást és az egészségügyi képzést annak közös struktúrában kell működnie, biztosítva a szakmai irányítás, a képzés és a minőségbiztosítás teljes összhangját. A Magyar Akkreditációs Bizottság, a Felsőoktatási Tudományos Tanács, az Egészségügyi Tudományos Tanács, a Magyar Rektori Konferencia szintén az elképzelés ellen foglalt állást.

A kar kiállt a szakmai érdekek mellett. A Kari Tanács 1996-ban hozott állásfoglalása szerint az intézmény „... szakmai működtetése az egyetemtől elválasztva elképzelhetetlen ... a Kar a Debreceni Egyetemi Szövetségben kívánja munkáját folytatni”.

Az Orvostudományi Egyetem Tanácsa 1998-ban szintén a kar leválasztása ellen foglalt állást. A határozatokat figyelmen kívül hagyták, a koncepció változatlanul a Nyíregyházi Főiskolához sorolta a kart. Ez az elképzelés abból a szempontból is problematikus volt, mert ellentmondott az integrációra vonatkozó alapvető kormányzati szándékokkal, azaz a saját maga által képviselt elvekkel, hiszen az egészségügyi karok leválasztása a többi hazai orvostudományi egyetemnél szóba sem került, kizárólag Nyíregyháza esetében.

Az országossá váló vitában a kar egy idő után kiemelt helyre került, a sajtó, a rádiók és televíziók slágertémája lett, alig volt olyan szakmai fórum, vita, ahol

példaként ne került volna szóba.

Muszbek László rektor összefogásával, irányításával, közös erőfeszítéssel sikerült olyan erőket mozgósítani, hogy az igen széleskörű tiltakozás hatására az Oktatási Minisztérium végül felülbíráltta álláspontját, így az intézmény az integrált Debreceni Egyetem Egészségügyi Főiskolai Karaként, illetve az egyetemen belül létrejött új struktúrában, az Orvos-és Egészségtudományi Centrum szervezeti egységeként működött tovább 2000 szeptember elejétől. Az integráció természetesen érintette a kar belső szervezeti felépítését is. Bár a szakigazgatói rendszer továbbra is megmaradt, hiszen elsődlegesen ők voltak a felelősei a szakmai munkának, a 2000/2001-es tanévben létrejött a kar első tanszéki struktúrája, az egyes tudományterületek oktatási, kutatási feladatainak minél sikeresebb működtetése érdekében. A kar első tanszékeit még a Debreceni Orvostudományi Egyetem alapította, vezetőit azonban már a 2000. január 1-jén létrejött Debreceni Egyetem Tanácsának jóváhagyó javaslatára nevezték ki. (2. táblázat)

2. táblázat: A Debreceni Egyetem Egészségügyi Főiskolai Karának első tanszékei és vezetői, 2000.

Tanszék	Tanszékvezető
Alkalmazott Társadalom-és Egészségtudományi Tanszék	Dr. Cselényi István főiskolai docens
Ápolási Tanszék	Dr. Szabó Tünde főiskolai docens
Egészségügyi Informatikai Tanszék	Dr. Koós István főiskolai docens
Egészségügyi Ügyviteli és Finanszírozásméleti Tanszék	Dr. Zagyi Bertalan főiskolai docens
Fizioterápiás Tanszék	Dr. Roberto Gomez főiskolai docens
Klinikai Kémiai Analitikai Tanszék	Dr. Góth László főiskolai tanár
Oxológiai Tanszék	Dr. Szép Imre főiskolai docens
Szociális és Egészségtudományi Alkalmazott Pszichológiai Tanszék	Dr. Kiss János főiskolai docens
Szociális Munka Tanszék	Dr. Horváth László főiskolai docens
Transzfúziológiai Tanszék	Dr. Meggyesi Ildikó főiskolai docens
Védőnői Prevenció Tanszék	Kalapos István főiskolai tanár

Az integrációs folyamat a kar képzései közül elsődlegesen a Diplomás Ápoló szakot érintette. A kilencvenes évek végén már érzékelhető volt, hogy a gyulai nappali tagozatos képzés nem tartható fenn korábbi formájában. Mivel ekkor már konkretizálódott, hogy a Debreceni Orvostudományi Egyetem, illetve jogutódja milyen regionális szakmai feladatokat fog ellátni, illetve várható volt a finanszírozási rendszer átalakítása is, a kar és az egyetem vezetése, Gyula város önkormányzatával egyetértésben 1999 novemberében megszüntette a gyulai kihelyezett képzést.

Az egyetem szakmai feladatai ugyanis négy megyére (Hajdú-Bihar, Heves, Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg) terjedtek ki, melyből Gyula már

ekkor „kilógott”. A négy megye egészségügyi intézményei már ekkoriban is sürgették a nappali tagozat nyíregyházi indítását. Bonyolította a helyzetet, hogy a gyulai képzésben résztvevők jelentős része ezekből a régiókból került ki, és a nagy távolságra, illetve anyagi gondokra hivatkozva egyre többen kérték, hogy képzésük Nyíregyházán valósuljon meg.

Még jelentősebb indok volt a normatív finanszírozás bevezetése, ami azt jelentette, hogy egy szak két képzési helyen és két képzési formában való működtetése gyakorlatilag finanszírozhatatlanná vált.

A gyulai ápolóképzés végül is nem halt el, az integráció révén létrejött Tessedik Sámuel Főiskola szerves részévé vált, ahol az oktatás napjainkban is színvonalasan folyik.

Az átszervezést személyi változások is követték. Dr. Dankó Miklóst, aki folytatta a gyulai képzés irányítását, új szakigazgatóval kellett pótolni. A képzés irányítását először Prof. Dr. Szegedi Gyula akadémikus vállalta, néhány év után követte őt Prof. Dr. Kakuk György, majd a későbbiekben Dr. Bodolay Edit, mindannyian a debreceni orvosképzés jeles személyiségei.

A változások a kar védőnő képzését is érintették, igaz teljesen más formában. Miskolcon 1987 és 1995 között már működött védőnőképzés a Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem Egészségügyi Főiskolai Karának kihelyezett tagozataként, gyógytornásképzéssel együtt. A tagozatot 1995-ben megszüntették, ami nagymértékű szakemberhiányt okozott a városban és a megyében. Ennek felismeréseként a Miskolci Egyetem kezdeményezte a védőnőképzés újraindítását, oly módon, hogy a szak 1998 és 2001 között a Debreceni Egyetem Egészségügyi Főiskolai Kar miskolci kihelyezett tagozataként működött, vagyis a kar biztosította a szakmai és tudományos háttérrel. A képzés, irányítását, szervezését ebben az időszakban Dr. Peja Márta osztályvezető főorvos látta el.

2001. szeptemberétől a képzést teljes egészében átvette a Miskolci Egyetem, megteremtve ezzel a később, 2005-ben létrehozott Egészségügyi Főiskolai Kar alapjait. A kar ma az egyetem egészségügyi karaként működik, a szakmai kapcsolatot azonban nem szűnt meg, a két intézmény számos formában működik együtt napjainkban is.

A nyíregyházi védőnőképzés irányítását ekkor már Prof. Dr. Lampé László látta el, feladatait a későbbiekben Dr. Orosz Tóth Miklós vette át, aki egy időben a kar főigazgatója is volt. A szak jelenlegi felelős vezetője Dr. Kósa Zsigmond.

Hasonló személyi változások zajlottak le az Egészségügyi Ügyvitelszervező Szak esetében is. A szak igazgatója hosszú időn keresztül Dr. Zagyi Bertalan volt, őt követte 2001 és 2003 között Dr. Koós István, majd néhány évig Pethő Attila professzor, egyetemi tanár, a szak jelenlegi vezetője Dr. Ködmön József.

Változás történt az Általános Szociális Munkás, a Gyógytornász, illetve az Orvosdiagnosztikai Laboratóriumi Analitikus szakok élén is. Az integrációt követően a szociális képzés felelős vezetője Dr. Imre Sándor egyetemi docens lett, őt követte Dr. Molnár Péter professzor, egyetemi tanár. Napjainkban a szak felelős vezetője Dr. Fábián Gergely főiskolai tanár. A gyógytornász képzés esetében Szepesi

Kálmán professzort Dr. Cseri Julianna főiskolai tanár, az ODLA szaknál Muszbek László akadémikus egyetemi tanárt pedig Prof. Dr. Módos László váltotta.

A strukturális átalakítások sorát bővítette a felsőoktatási rendszer európai és hazai reformja, ideértve a kreditrendszer bevezetését és a Bologna-dekrétum aláírását 1999-ben. Ehhez társult hazánkban az új felsőoktatási törvény, illetve annak elfogadásával párhuzamosan a finanszírozási rendszer átalakítása. A Bologna-folyamathoz társulva, a Nemzeti Bologna Bizottságnak a hazai "szakburjánzást" megállítását szolgáló döntései alapján Magyarországon jelentősen megváltozott a szakok (az új definíciók szerint az alapképzések) struktúrája is, így a 2000 és 2006 közötti időszak az intézmény esetében alapvetően a szerkezeti átállás jegyében telt, hiszen a képzések tanterveit folyamatosan módosítani kellett. Ebben az időszakban voltak olyan tanévek a kar életében, mikor egy-egy szakon 2-3 tanterv is érvényben volt.

Az átalakítások eredményeképpen a korábban önálló szakként működő képzések nagyobb alapszakokká integrálódtak, több szakirány definiálásával. Így alakult ki a karon a ma is működő új képzési struktúra, amely négy alapszakot és összességében 7 szakirányt jelent. (3. táblázat)

3. táblázat: A Debreceni Egyetem Egészségügyi Főiskolai Karának új képzési struktúrája.

Alapszak	Szakirányok
Ápolás és Betegellátás	Ápoló, Szülésznő, Mentőtiszt, Gyógytornász
Egészségügyi Gondozás és Prevenció	Védőnő
Egészségügyi Szervező	Egészségügyi Ügyvitelszervező, Egészségbiztosítás, Egészségturizmus
Szociális Munka	

Az átalakulás folyamán egyes képzések elnevezései is módosultak, így lett a korábbi Általános Szociális Munkás képzésből Szociális Munka Alapszak (a végleges döntés szerint szakirányok nélkül), az Egészségügyi Ügyvitelszervező szakból pedig Egészségügyi Szervező. Ez utóbbi esetében a karon a szakhoz tartozó szakirányokat is létre kellett hozni.

A helyzetet némiképp bonyolította, hogy az Egészségügyi Gondozás és Prevenció alapszakhoz került besorolásra a védőnő mellett az ún. népegészségügyi ellenőr szakirány is, amely soha nem működött a karon, felelős szervezője az egyetemen mindig is a Népegészségügyi Kar volt. Ez a helyzet újabb együttműködési formákat alakított ki az Orvos-és Egészségtudományi Centrumon belül.

Bár a Bologna-folyamat hazánkban az egészségtudományi képzéseket általában abban az értelemben nem érintette, hogy rövidült volna a képzési idő (továbbra is 8 féléves képzésekről van szó, szemben a Bologna által definiált 3+2 éves osztott képzési rendszerrel, amelyben a három éves alapképzésekre épülnek rá a két éves

egyetemi diplomát adó mesterképzések), a karon folyó képzések integrált tanterveit ki kellett dolgozni, illetve minden képzést mint „bolognai alapszakot” újra kellett akkreditáltatni, ami újabb energiákat vont el a további képzésfejlesztésektől.

A képzési idő a Szociális Munka és az Egészségügyi Szervező alapszakok esetében lett rövidebb, mindkét esetben egy 7 féléves struktúra alakult ki, a szociális munkás képzésben egy félév intenzív, intézményen kívüli gyakorlati félévvel.

A szakok akkreditációjával szinte egy időben, 2006-ban került sor az újabb intézményi akkreditációra is, amely már sokkal részletesebb és szigorúbb volt, mint tíz évvel azelőtti elődje. A kar mindkét folyamatot sikeresen lebonyolította, újra kiváló minősítést kapott, így az új struktúra kialakítása után ismét elérkezett az idő, amikor újra a jövő tervezése válhatott a legfontosabb stratégiai feladattá.

Az intézmény elsősorban a Bologna-rendszerben meglévő lehetőségeket igyekezett kihasználni. Bár az új egységes európai rendszer bevezetése óta a viták kereszttüzében áll, nemzetközi szinten is, és újragondolása is egyre aktuálisabbnak tűnik, a hazai polémiákban a strukturális kérdések sajátosan keveredtek a finanszírozási anomáliákkal, illetve az egyre tömegesebbé váló felsőoktatás problémáival, ami megnehezítette a tisztán a szerkezeti változásokra vonatkozó párbeszéd kialakulását. Sok hazai intézmény kényszerként és hátrányként élte meg a változásokat és gyakran elmerült a végeérhetetlennek tűnő vitákban, fórumokban.

A kar, amennyire arra mód és lehetőség volt, próbálta elkerülni ezeket a vitákat, igyekezett önálló és az intézmény sajátosságait is figyelembe vevő stratégiai tervet kidolgozni. Ehhez számos tényezőt kellett számba venni, amelyekről már ekkor tudható volt, hogy jelentősen befolyásolják majd a felsőoktatás helyzetét. Ilyen körülmény hazánk demográfiai helyzete, a rendszer finanszírozásának permanens nehézségei, az egyre szigorúbb akkreditációs követelmények és az uniós tagságból is származó erőteljes nemzetközi kihívások. A stratégia központi eleme a már kialakult alapszaki struktúrára épülő speciális mesterszakok és továbbképzési programok kidolgozása volt, amelyben az alapképzés tartalmi fejlesztése természetesen és folyamatos feladat, a mesterképzések esetében pedig kizárólag a kar profiljához illeszkedő, lehetőleg újdonság értékű képzések bevezetése volt. Ez egyben a kezdetekhez való visszanyúlást is jelentette, az "úttörő" szerep újravállalását, hiszen az intézmény olyan mesterszakok és szakirányú továbbképzések indítását tűzte ki célul, amelyek korábban nem léteztek Magyarországon, ugyanakkor az évtized második felében már érzékelhető volt az irántuk megnyilvánuló szakmai és munkaerő-piaci kereslet.

A stratégiai elképzeléseket siker koronázta. 2007-ben a kar alapította meg az Egészségügyi Szociális Munka elnevezésű mesterszakot, amely korábban nem létezett hazánkban. A szak kezdeményezője Dr. Lukácskó Zsolt volt, szakmai előkészítést Dr. Fábíán Gergely végezte, majd hosszas ellenállást és értetlenséget követően, kemény viták után, a MAB fórum hozzáállása döntött. 2008-ban az új szak már országosan a harmadik legnépszerűbb mesterképzés volt az első helyes jelentkezések alapján.

A mesterszakot a kar szintén nemzetközi példák alapján hozta létre. Az egész-

ségügy területén végzett szociális munkának elsősorban az Egyesült Államokban van, napjainkban már több mint száz évre visszatekintő hagyománya, melynek értelmében az amerikai kontinensen már kialakultak a vonatkozó képzések is, elsődlegesen mesterszakok formájában. Egyes ázsiai országokban is található hasonló példák, Európában a Bologna-folyamatot megelőző időszakban az alapképzésekhez integráltan jelentek meg az egészségügyi szociális munka tartalmai, azt követően pedig elsősorban a német nyelvterületen jöttek létre az első mesterszakok, egységesen klinikai szociális munka elnevezéssel.

A szak célja olyan szakemberek képzése, akik az egészség- és társadalomtudományok területén megszerzett elméleti és módszertani ismereteik birtokában képesek az egészségügyi és szociális problémák kezelésére a szakmai, a társadalmi és az ágazatközi együttműködés során. A végzettek aktív résztvevőivé válnak a preventív tevékenységeknek és az akut problémák megoldására irányuló tevékenységi formáknak, illetve az utógondozásnak.

A curriculum kidolgozásához, illetve annak érdekében, hogy a képzés megfeleljen a nemzetközi standardoknak, a szakot alapító oktatók 2007-ben szakmai látogatást tettek több amerikai egyetemen, egészségügyi és szociális intézményben, hogy tanulmányozzák az egészségügy területén végzett szociális feladatokat, a gyógyító team közös munkáját, illetve előadásokat is tartottak egy olyan közös tudományos konferencián is, amely az egészségügyi szociális munka aktuális kérdéseit tárgyalta. Annak érdekében, hogy a képzés tartalma és színvonala megfeleljen a nemzetközi elvárásoknak, a szakterület ismert és elismert professzoraiból a kar létrehozott egy nemzetközi tanácsadó testületet (amerikai, német, cseh és finn oktatókból), amelynek tagjai folyamatosan figyelemmel kísérik az oktatás minőségét, segítik a szak curriculum-fejlesztési, tananyag fejlesztési programját, közreműködnek összehasonlító kutatási programok lebonyolításában, illetve a képzést segítő szakkönyvsorozatot egyes kötetek szerkesztésében és kiadásában.

A 2010-ben végzett első évfolyam egyik volt hallgatója szerint a képzés erőssége a sokirányú, ugyanakkor a komplexitásra törekvő szakirányú tudás átadása, az interdiszciplináris szemlélet.

„A képzést azoknak ajánlom, akik a gyakorlatban maguk is megtapasztalták az egyes szakterületek és ágazatok között megvalósuló együttműködési nehézségeket, s akik ezen változtatni szeretnének. Véleményem szerint elmozdulást csak átfogó, multidiszciplináris, a klienseink érdekeit szolgáló team munka képes hozni. Meggyőződésem, hogy az egészségügyi szociális munka mesterképzés új dimenziót nyit a szociális munkában.”

A szak első felelős vezetője Prof. Dr. Bakó Gyula volt, 2011 szeptemberétől pedig Dr. Szoboszlai Katalin.

2010 szeptemberében indította útjára az intézmény az Ápolás mesterszakot, szintén nemzetközi és hazai előzmények alapján. A világ fejlett országaiban már évtizedek óta létezik ápolástudományi mesterképzés, általában „Master in Nursing Sciences” elnevezéssel. Ezen a területen hazánkat több rendszerváltó ország is megelőzte, hiszen pl. Csehországban, Szlovákiában már a kilencvenes évek elején

létrehozták az ápolás mesterképzéseket, sőt több országban a szakra építve alapították meg az ápolástudományi doktori iskolákat. A mesterszak hazai előzményének a Pécsi Tudományegyetem Egészségügyi Főiskolai Karán 2000-ben létrehozott, egyetemi szintű ápolóképzés tekinthető.

A szak célkitűzése olyan egészségtudományi szakemberek képzése, akik ismerik a hazai egészségügy működését, az ápolás közép- és felsőszintű intézményrendszerét, az egészségtudomány szerepét és fejlesztésének lehetőségét a társadalom életében. Alkalmasak az ápolás-szervezésre, intézményi osztályvezetésre, ápolás-menedzsmentre, ápoláskutatásra, az ápolás elméleti és gyakorlati oktatásának végzésére az ápolás tudományos problémáinak megoldásában, új ápolási ismeretek felkutatásában és gyakorlati hasznosításuk előmozdításában történő hatékony részvételre. A szak hazánkban, tekintettel az alapképzés 8 féléves időtartamára, három féléves mesterszakként került bevezetésre, első felelőse a karon Dr. Dankó Katalin.

2011 februárjában egy igen speciális mesterképzést indíthatott a kar, amellyel bizonyos szempontból „felsőoktatási történelmet írt”, hiszen a Bologna-rendszer bevezetése után elsőként akkreditáltatott hazánkban nemzetközi közös mesterszakot, Szociális Munka és Szociális Gazdaság elnevezéssel. A képzés 9 európai egyetem együttműködésében valósul meg, a partnerországok: Ausztria, Németország, Svájc, Franciaország, Lengyelország, Csehország, Szlovákia és Románia. A szak ún. joint képzés, amelynek végén a hallgatók nemzeti és közös diplomát is kapnak, mivel a curriculum egységes minden közreműködő intézményben.

A SOWOSEC (Social Work and Social Economy) képzés története egészen 2003-ra nyúlik vissza, amikor is a kar szociális munkás képzésének oktatói egy nemzetközi program közreműködőiként szorosabb kapcsolatot alakítottak ki a bécsi FH-Campus Wien intézményével, ahol a későbbiekben a képzés ötlete született. Az osztrák kollégák kezdeményezésére alakult meg az a nemzetközi curriculum-fejlesztő csoport, amely egy sikeres uniós pályázatnak köszönhetően 2006 és 2009 között együttesen dolgozta ki a mesterszak programját, és amelybe a nyíregyházi intézmény elsőként kapott meghívást, még 2005-ben.

A szak programját elsőként Csehországban, ezt követően Ausztriában, majd hazánkban akkreditálták. A tantervet a csoport számos ülésen dolgozta ki, többek között Nyíregyházán, ahol két alkalommal is tanácskozott a nemzetközi grémium. Prof. Dr. Christine Gruber, a nemzetközi csoport vezetője a következőképpen foglalta össze egyik interjújában a képzés filozófiáját:

„Napjaink aktuális és igen gyors változásai megkövetelik, hogy a szociális szférában működő szervezetek összekössék a gazdálkodást és a szociális segítségnyújtást. A cél az, hogy a szociális munkára jellemző professzionális gondozást alapos gazdasági tervezéssel biztosítsuk, illetve bővítsük. A szociális gazdaság területén működő modern szervezetek eredményes vezetéséhez ugyanakkor szükség van nemzetközi együttműködésre, az európai változások iránti érzékenységre.

A képzés filozófiája roppant bonyolult, és rendkívül egyszerűen is megfogalmazható: az állami források csökkenésének korszakában a képzőknek és a gyakorlatban dolgozóknak egyaránt fel kell készülniük arra, hogy a gyorsan változó körülmények-

hez igazodva is sikeresen menedzseljék intézményüket, forrásokat szerezzenek meg, tervszerűen gazdálkodjanak, tegyék közismertté szervezetüket, programjaikat és szolgáltatásaikat. Mindez azt jelenti, hogy nemcsak a szociális munka ismereteit és standardjait kell elsajátítaniuk (ezt képviseli a szociális munka alapképzés), hanem meg kell tanulniuk sikeresen gazdálkodni.

Mesterszakunk e két terület néha eltérő filozófiáját házasítja össze, a szakmák szempontjából és európai kitekintésben.”

A hazai képzés felelős vezetője Dr. Fábián Gergely lett. A mesterszak indítása több hazai, szakmai szervezet érdeklődését is kiváltotta. Még nem is volt a képzésnek hallgatója, mikor 2010-ben, a sikeres akkreditáció után, a szak már kitüntetésben részesült, elnyerte a Szociális Innováció Alapítvány, az Általános Vállalkozási Főiskola, valamint az MSD Magyarország Kft. által létrehozott Pro Bono díjat, mellyel azokat az innovatív programokat ismerik el évente egy alkalommal, amelyek jelentősen hozzájárulnak a hazai szociális gazdaság fejlődéséhez.

A mesterszakos, vagy egyetemi diploma kiadására való jogosultság megszerzése után az intézmény státusza és elnevezése is módosult 2007-ben, ettől az évtől már nem főiskolai karként, hanem a Debreceni Egyetem Egészségügyi Karaként működik.

Az Egészségügyi Szervező Alapszak keretén belül a kar sikeresen akkreditáltott egy új szakirányt, az egészségturizmus-szervező szakirányt.

A mesterszakok indításával párhuzamosan a kar több szakirányú továbbképzési szak programját is kidolgozta, mind az egészségtudomány, mind a társadalomtudományok területén, s amelyeket folyamatosan indított 2008 óta.

A továbbképzések szervezése, tágabb értelemben a felnőttképzés, egyre fontosabbá vált a kar életében az elmúlt évtizedben. 2001-ben alapította meg az intézmény a Szociális Szakvizsga, Szak-és Továbbképzési Központot, melynek elsődleges feladata az ekkor országosan bevezetett szociális szakvizsga megszervezése és lebonyolítása. A szakvizsgáztatás jogát a kar pályázat útján nyerte el az akkori Szociális és Családügyi Minisztériumtól, az indulást követően pedig eddig már két alkalommal is sikeresen akkreditáltatta. Országosan is egyedülálló, hogy a kar minden szakterületen elnyerte a szakvizsgáztatás jogát. A szakvizsgák fő témacsoportjai a következők: családvédelem és családgondozás, gyermekjóléti alapellátás, gyermekvédelmi szakellátás, idősök szociális ellátása, pszichiátriai és szenvedélybeteg szociális ellátása, fogyatékosok szociális ellátása, rehabilitációja, hajléktalan ellátás. A szakvizsgák mellett a központ számos továbbképzési programot is sikeresen akkreditáltatott az elmúlt években. A sikert jelzi, hogy 2001 óta 1138 fő tett szakvizsgát a központ szervezésében.

A központ munkáját a kezdetektől fogva Dr. Horváth László főiskolai docens irányítja.

Hasonló céllal alapította meg a kar a közelmúltban a Regionális Egészségügyi Továbbképző Központot, melynek célja, hogy szakmai továbbképzéseket szervezzon a régió egészségügyi szakdolgozói számára. A központ vezetője Dr. Kósa Zsigmond főiskolai tanár.

A képzési programok bővülésével és a hallgatói létszám emelkedésével (a kar hallgatói létszáma 2006-ban meghaladta a 3200 főt) egyre fontosabbá vált a karon is a minőségbiztosítás kérdése.

A kari folyamatok, fejlesztések minőségének biztosítására a kar 2006-ban vezette be az EN ISO 9001:2000 szabványon alapuló minőségirányítási rendszert (jelenleg MSZ EN ISO 9001:2008). Az intézményben természetesen korábban is létezett minőségbiztosítási rendszer (EFQM), a vezetés döntése értelmében a kari minőségügyi feladatokat az EFQM kari kiválósági modell és az ebbe integrált MSZ EN ISO 9001:2008 szabvány szerinti minőségirányítási rendszer folyamatos fejlesztésével oldja meg. A kar minőségirányítási rendszere folyamatleírásokkal szabályozza a működés minden területét (oktatás, kutatás, gazdálkodás, munkatársi és hallgatói elégedettség), az elmúlt időszakban pedig számos sikeres belső és külső auditon ment keresztül.

Az ISO minőségirányítási rendszer keretében 2006 óta számos felmérés készült, a hallgatói elégedettség, a hallgatói motiváció, az egyes kurzusok, oktatók hallgatói véleményezése, intézményi nagygyakorlati, munkatársi elégedettség, munkaerőpiaci, végzett hallgatók pályakövetése, a menedzsment működésének megítélése, illetve kari önértékelés témakörökben. A felmérések rendszeresek, a kapott információkat kari testületek értékelik, a problémák megoldására pedig különböző intézkedési tervek kidolgozására kerül sor.

A kari minőségbiztosítás, minőségfejlesztés legmagasabb szintű testülete a Kari Tanács állandó bizottságaként működő kari Minőségfejlesztési Bizottság. Az operatív feladatokat a Minőségirányítási Csoport (MICS) tagjai, illetve az egyes szervezeti egységekben működő minőségkörök tagjai látják el.

A kari működés és az eredményesség értékelésében kiemelt jelentőséggel bírnak azok az indikátorok, amelyeket évente egyértelműen definiált mutatókkal mérünk. A kari szinten 2006 óta figyelemmel kísért indikátor száma évente 45-50 között mozog. A minőségbiztosítási rendszer irányítását a kezdetektől Dr. Zagyi Bertalan főiskolai docens végzi.

A képzési paletta bővülése a hallgatói létszám jelentős növekedését eredményezte, az évtized első felében a karnak már közel 3000 hallgatója volt. Több szak esetében a kar a város legkülönbözőbb pontjain bérelt termeket, mivel a rendelkezésre álló infrastruktúra már nem tudta kiszolgálni a nagy létszámú hallgatói csoportokat. Az infrastruktúra bővítése elodázhatatlanná vált, a terveket és elképzeléseket pedig siker koronázta.

Átadásra került az 500 fő befogadására is alkalmas Zilahi-terem (névadója, Dr. Zilahi József a megyei közgyűlés korábbi elnökeként számos esetben támogatta az intézmény fejlesztési elképzeléseit, ezért is őrzi nevét a kar egyik legújabb és talán egyik legreprezentatívabb terme). A terem multifunkcionális, alkalmas előadások megtartására, nagyobb konferenciák, bálók, ünnepségek megrendezésére.

Pályázati támogatással felépült a „Torony-épület”, több, a legkorszerűbb eszközökkel felszerelt előadóteremmel és egy számítástechnikai szaktanteremmel. A kar szempontjából „új” épületbe költözhetett a dékáni hivatal, a tanulmányi osztály, va-

lamint a gazdasági-adminisztrációs egység is, hiszen a megyei vezetés átadta a kar szomszédságában lévő, korábban görög katolikus püspöki palotának szánt épületet, amely az átadást megelőzően a Gyermekek-és Ifjúságvédelmi Intézet központja volt. Napjainkra kialakult tehát az a vélhetően végleges épületegyüttes, amely egyfajta korszerű és minden igényt kielégítő „mini-campus” formájában várja az oktatókat és hallgatókat. Az infrastruktúra biztosítását az alapító okiratban vállaló Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat erején felül eleget tett ígéretének, messze-menően biztosította a „folyamat jelleggel” történő fejlesztés lehetőségét 20 éven át. Köszönet azoknak (Gyúró Imre, Zilahy József, Pataki József, Gazda László) akik élen jártak a program megvalósításában.

Az egyre bővülő képzési és továbbképzési profil szükségessé tette a belső struktúra átalakítását is, amelyre a 2010/11-es tanévben került sor. Átalakításra kerültek a tanszékek, illetve létrejött két nagyobb szervezeti egység, az Egészségtudományi, valamint a Szociális- és Társadalomtudományi Intézet, melyek várhatóan még hatékonyabban tudják majd a képzésekkel és kutatással kapcsolatos szakmai és oktatásszervezési feladatokat koordinálni. Az Egészségtudományi Intézethez négy, míg a Szociális- és Társadalomtudományi Intézethez két tanszék került besorolásra. (4. táblázat)

Az eredmények hátterében a minőségi fejlesztésre koncentráló stratégia áll, amelyet a kar az Orvos-és Egészségtudományi Centrum vezetésével, illetve a centrumhoz tartozó többi kar dékánjaival közösen dolgozott ki még 2008-ban. A hosszabb távú stratégiát a centrum tanácsa, illetve a Debreceni Egyetem szenátusa is elfogadta egy képzésfejlesztési terv formájában.

A stratégia részét képezte az is, hogy az addig debreceni helyszínnel működő képzések átkerülnek a centrum más karaihoz, így a gyógytornász szak a döntést követően a Népegészségügyi Kar, míg az Orvosdiagnosztikai Laboratóriumi Analitikus képzés az Általános Orvostudományi Kar keretein belül működik tovább.

4. táblázat: A Debreceni Egyetem Egészségügyi Karának 2010-ben létrehozott új tanszéki struktúrája és tanszékvezetői.

Egészségügyi Informatikai Tanszék	Dr. Ködmön József
Elméleti Egészségtudományi Tanszék	Dr. Lőrincz István
Klinikai Egészségtudományi Tanszék	Dr. Kalapos István
Pszichológiai Tanszék	Dr. Kiss János
Társadalomtudományi Tanszék	Dr. Fábián Gergely
Védőnői Módszertani és Népegészségtani Tanszék	Dr. Kósa Zsigmond

Nemzetközi kapcsolatok, tudományos- és kutatómunka

Az alapítás óta a kar számára a nemzetközi kapcsolatok természeteseek, sőt jelentősen bővültek az utóbbi években. A kar jelenleg 40 nemzetközi bilaterális együttműködési szerződéssel rendelkezik, elsősorban európai országok felsőoktatási intézményeivel, de több amerikai egyetemmel is igen szoros kapcsolat alakult ki, mind az oktatás, mind a tudományos munka területén.

Mivel a kar már alapítását követően 4 olyan képzést indított hazánkban, melyek teljesen újak voltak, nem rendelkeztek előzményekkel, hagyományokkal, a külföldi szakmai segítség természetes volt a képzési programok kidolgozásában. Ez utóbbi különösen intenzív volt a rendszerváltást követő években. Így indult a szociális munkások képzése, de hasonló volt a helyzet az Egészségügyi Ügyvitelszervező Szak esetében is, melyre így emlékeznek vissza az alapítók, Dr. Szegedi János és Dr. Zagyai Bertalan, korábbi szakigazgatók:

„A mit tanítsunk? kérdésre induláskor nemleges válaszaink voltak, azaz azt tudtuk, hogy mit nem akarunk. Nem akartunk sem programozókat, sem adatrögzítőket, sem alulképzett orvosokat, közgazdászokat, egyáltalán olyan szakembereket képezni, akiknek a képzése más felsőfokú intézményben már bejáratottan folyik. Azt tudtuk, hogy az egészségügy, az informatika, a közgazdaságtan, a management határait egyaránt érintő területre gyakorlati szakembereket képezni csak profi képzéssel lehet ... Ezt szem előtt tartva a „mit?” kérdésre adott első igenlő válaszaink a Chicagói Állami Egyetem (UIC) és az AMRA (American Medical Record Association) tananyagának áttanulmányozása, illetve a szakembereivel folytatott konzultációk után születtek”.

Ezzel párhuzamosan a képzési program összeállításához az alapítók szoros kapcsolatokat alakítottak ki számos európai egyetemmel is, így mintául szolgáltak a bristoli, a glasgow-i, a hannoveri és az ulmi egyetemek tantervei. A legszorosabb kapcsolat azután az amszterdami HvA (Hogeschool van Amsterdam) intézményével alakult ki, melynek oktatói nemcsak a curriculum fejlesztésében vettek részt, hanem rendszeres oktatói is voltak a képzésnek.

Hasonló indítás jellemezte a (akkori néven) Diplomás Ápoló Szakot is, hiszen már 1991-ben szakmapolitikai döntés született arról, hogy nemzetközi és az Európai Unió normáinak megfelelő ápolóképzés kerüljön kialakításra Magyarországon is. A tanterv kidolgozását, illetve az oktatók felkészítését a Project HOPE Nemzetközi Egészségügyi Oktatási Alapítvány vállalta fel, így alakult ki igen szoros kapcsolat a clevelandi székhelyű Case-Western Reserve University-vel, az East-London University-vel és a finnországi College of Raiumo-val. Az illetékes minisztérium részéről Dr. Csontos András koordinálta a feladatokat, aki később oktatási helyettesként, majd dékáni tanácsadóként is segítette a kar képzéseinek fejlesztését.

Az ápoló szak az elmúlt évtizedekben tovább bővítette nemzetközi kapcsolatrendszerét, mára számos amerikai, kanadai és európai felsőoktatási intézménnyel tart fent szoros kapcsolatokat, a kutatás, az oktatás és a tantervfejlesztés területén.

A szak több nemzetközi szervezet tagja, ilyen pl. az ENNE (The European Network of Nursing in Higher Education), amely rendszeres nemzetközi programokat, továbbképzéseket is szervez ún. Intenzív Programok formájában. Egyik legutóbbi programjuknak, 2011. májusában éppen a kar volt a szervezője és házigazdája.

A szak az egyik alapítója az ETNA (European Transcultural Nursing Association) nevű nemzetközi szervezetnek, amely 2006-ban Nyíregyházán tartotta nyári egyetemét. A nemzetközi kapcsolatok fejlődésének egy újabb állomása volt 2010, amikor is a szak oktatóinak kezdeményezésére a karon került megalapításra a Sigma Theta Tau International-Honor Society of Nursing magyarországi tagszervezete. Az STTI eredetileg az Egyesült Államok legnagyobb ápolószervezete volt, napjainkra azonban már kilépett a nemzetközi szintre is. A szervezet 1922-ben alakult meg az Indiana Egyetemen, nevük a görög ABC betűiből tevődik össze (??? - Storgé = Szeretet, Tharsos = Bátorság, Timé = Tisztelet). 1936-ban a világon először finanszírozott ápolástudományi kutatást. A nemzetközi szintre 1985-ben lépett ki, azóta 86 országban van jelen, 469 tagszervezettel, 405.000 taggal. A szervezetnek saját könyvkiadója és 4 szakmai folyóirata van, ingyenesen kereshető elektronikus adatbázisában 34.000 ápoláskutatói publikáció található, évente átlagosan 500.000 dollárt költ ápoláskutatói programok finanszírozására.

A szervezet európai elnöksége a hazai tagozat megalapítása alkalmából a karon tartotta éves fórumát és közgyűlését 2010-ben.

A szak kiterjedt kapcsolatrendszerének, számos Erasmus-Socrates bilaterális megállapodásának köszönhetően rendszeresen fogad külföldi vendégoktatókat és hallgatókat, és küld oktatókat, hallgatókat külföldre. Résztevői voltak, és napjainkban is részttevői számos Erasmus-Socrates Intenzív Programnak is (pl. „Clinical Pathway”, „Health Care and Nursing in Europe”), alapítói egy nemzetközi ápolástudományi vándorkonferenciának, melynek a kar 2010-ben volt a szervezője és házigazdája. A szak 2006-ban Fulbright ösztöndíjas vendégoktatót is fogadhatott, Prof. Dr. Beth Furlong személyében, aki az Omaha University Nursing Faculty oktatója.

A nemzetközi kapcsolatok „ápolásában” különösen a szak két oktatója, Dr. Papp Katalin és Újváriné Dr. Siket Adrienn szereztek elévülhetetlen érdemeket.

A számos partnerkapcsolatból érdemes kiemelni a csehországi University of South Bohemia (Ceske Budejovice) intézményével kialakított igen intenzív, és sokrétű együttműködést, hiszen ez a szak egyik olyan kapcsolata, amely az oktatástól, a tantervfejlesztésen át a közös kutatási programokig a teljes palettát magába foglalja.

Prof. Dr. Valéria Tóthova, az egyetem Egészségügyi és Szociális Karának dékánja így emlékezett vissza a kezdetekre, és a kapcsolatok folyamatos bővülésére:

„Tíz évvel ezelőtt Budapesten, egy nemzetközi konferencián találkoztam először Papp Katalinnal. A megismerkedésünk után bemutatta nekem Dr. Lukácskó Zsoltot, az akkori dékánt. Rövid bemutatkozásom után arra tereltem a szót, hogyan lehetne együttműködni az ápolóképzés terén. Erre a kérdésre adott válasza még ma is a fülemben cseng: éppen egy neves szakemberrel találkoztam, aki Nyíregyházán

az ápolóképzésben jelentős szerepet tölt be.

Az első utam Ceske Budejovicéről Nyíregyházára már az elkövetkező év áprilisában megvalósult, amikor a Diplomás Ápolók Konferenciáján egy előadással vettem részt. Akkoriban Csehországban még csak tervezgettük az ápolóképzés átalakítását, amely keretén belül a főiskolai és egyetemi képzés megvalósítására törekedtünk.

Későbbi találkozásunkkor már egy éve létezett az Egészségügyi Szociális Karunk az ápolók egyetemi képzése. Visszatérve a 2001 évre, Papp Katalinnal és a többi magyar kollégával nagyon sokat beszélgettünk a cseh, és a magyar ápolásról. Rövid időn belül újból Nyíregyházára utaztam, de már nem egyedül, hanem a Karunk dékánjával és így megindultak a hivatalos tárgyalások is. A két dékán megbeszélését a két egyetem együttműködési szerződésének az aláírása követte.

A hivatalos tárgyalásokon kívül részletesen megismerkedtünk az egyetem történetével, meglátogattuk a Megyei Kórházat és más egészségügyi intézetet, ahol a kar hallgatói a szakmai gyakorlatukat végzik. A Délcsehországi Egyetem rektora és a kar korábbi dékánja a mai napig emlegetik, hogy olyan csodálatos, kedves és nagy-lelkű emberekkel, mint Nyíregyházán, még nem találkoztak.

A szerződés aláírásával megkezdődött az a csereprogram, amely mind a mai napig évről évre sikeresen realizálódik - cseh hallgatók érkeznek Nyíregyházára és magyar hallgatók Ceske Budejovicere. Hallgatóink megismerkednek az egészségügyi rendszer jellegzetességeivel, s az ápolás területén megbízott szakemberek avatják be a magyar ápolás titkaiba. Szívesen emlékeznek vissza az itt töltött napokra, s ha lehetőségük lenne rá, örömmel visszatérnének Nyíregyházára.

Nemcsak hallgatók utaznak Nyíregyházára, hanem magam is minden évben meglátogatom az Egészségügyi Kart - az ápolási tanszék szakembereivel dolgozunk együtt. Természetesen, kolléganőim is aktív részesei ennek az együttműködésnek. Bekapcsolódunk az előadásokba és közös publikációink jelennek meg. Az együttműködésünk nemcsak a kétoldali egyetemi szerződés alapján történik, hanem az Erasmus-programon belül is. A nyíregyházi kollégák szintén részt vesznek a Karunk által szervezett programokban.

A nemzetközi együttműködéseknek, csereprogramoknak nagy jelentőségük van, mert gazdagítja ismereteinket, tudásunkat. Nemcsak az Európai Unióba való tartozásunk, hanem a globalizációs folyamatok is megkövetelik, hogy megismerjük egymást, közösen fejlesszük szakunkat és átadjuk pedagógiai ismereteinket, kutatási eredményeinket egymásnak. Megtiszteltetés számomra, hogy együtt dolgozhatok a nyíregyházi kollégákkal, s kívánom, hogy további sikereket érjenek el az oktatás és a tudományos kutatómunka területén. Eddigi elért eredményeik tanúsítják, hogy minden szakon kiváló szakemberek dolgoznak, s ez a garancia arra, hogy az elkövetkező évtizedekben a Debreceni Egyetem Egészségügyi Kara eleget fog tudni tenni a rohamos fejlődés új kihívásainak.”.

Hasonló indulás jellemezte az Általános Szociális Munkás Szakot, ahol a külföldi kapcsolatok viszonylag hamar közös, nemzetközi kutatócsoportok kialakulásához vezettek. 1993 óta létezik a LOSS (Local Organisation of Social Security) összehasonlító kutatási program, amely német kollégák kezdeményezésére jött létre, a

kar pedig német és angol egyetemek mellett az alapítók közé tartozik. A vizsgálatban hazánkat a kar, és az MTA Politikai Tudományok Intézete képviseli, mellyel 2004-ben együttműködési megállapodást is kötöttünk a szociálpolitikai és egészségpolitikai közös kutatási programok lebonyolítása érdekében. Változó formában, változó témakörökkel ugyan, de a LOSS program napjainkban is működik, időközben csatlakoztak hozzá amerikai, finn, és olasz intézmények is. Az egyik első belépő partner a finnországi Oulu egyeteme volt, amelyet Prof. Hannu Pietiläinen és Aira Vanhala képviselt a kutatócsoportban, a bilaterális kapcsolatok azonban rövid idő alatt kiszélesedtek, ahogyan erről Hannu Pietiläinen egyik interjújában is megemlékezett:

„1993-ban voltam olyan szerencsés, hogy először látogathattam Nyíregyházára. Már tudtam valamennyit Magyarországról, mivel tíz évvel ezelőtt néhányszor megfordultam az országban. De 1993 végén hivatalos kapcsolat kezdődött a két egyetem között. Azóta számtalan alkalommal látogathattam el Magyarországra, ahol nagyon sok jó kollégám és barátom van. Az együttműködés a kezdetekben a hallgatói, illetve tanár-cserét jelentette, amely 1994 májusában kezdődött, amikor két magyar diák érkezett Finnországba. Még emlékszem arra a napra, amikor a diákok, Kati és Laci (Szoboszlai Katalin és Patyán László) megérkezett Ouluba. Május elseje a tavasz karneválja Finnországban. A városban mindenhol jókedvű diákokat és embereket láthattunk, akik mulatságos ruhákat viseltek, gyerekek lufikkal, a felnőttek pedig boroztak, söröztek. Májusban nálunk 24 órás világosság van, mert a nap későn nyugszik és nagyon korán kel. Ez problémát jelenthet, ha valaki nincs hozzászokva az esti napfényhez. Lacinak elég nagy gondot okozott az éjszakai alvás a szokatlan világosság miatt, ezért egy fekete sötétítőt rakattunk a szobája ablakára, ami segített. Katinak szintén emlékezetes lehet az a finnországi látogatás, mivel balesetet szenvedett a Kuusamo-i vadonban. Egy gyalogtúrát tettünk a keleti határ közelében és megsérült a lába, a gyaloglás komoly gondot okozott számára. Ezért 4 órát töltöttünk a Kemijarvi-i egészségközpontban, Lapföld északi részén és munka közben figyelhettük meg, hogyan is működik az egészségügyi szolgáltatás. Ez volt az, amit úgy hívhattunk, hogy a tapasztalati tanulás folyamata.

A jó kezdés után, majdnem minden évben tudtunk diákokat és tanárokat fogadni és küldeni a csereprogram keretében. De más tevékenységekben is részt vettünk közösen, Németországgal és Olaszországgal felváltva, különböző helyszíneken rendeztünk meg például egy európai Intenzívprogramot. Az egyik legfontosabb kapcsolat a LOSS csoport, amelyben évente szervezünk nemzetközi konferenciákat néhány európai országban és az Egyesült Államokban is. A szociális szolgáltatások és a különféle szakmai újdonságok iránti közös érdeklődés a sarkalatos pontjai ennek a nemzetközi hálózatnak. Természetesen sokat tanultunk a szolgáltatási rendszerekről és a szolgáltatások átadásáról ezen évek alatt, de szintén széles körben tájékozódunk arról, hogy mi is folyik Európában és Észak-Amerikában. Szintén a LOSS témái közé tartoznak a társadalmak jelenlegi változásai, például az idősödés kérdései, az alkohol és droproblémák, a nemzetközi vándorlás és regionális változások.

Nemzetközi programjainkban az egyik legfontosabb kapcsolatunk a szociális mun-

ka oktatásában való együttműködés Nyíregyházával. A szociális munkához társult az ápolás, a sürgősségi ellátás, és a fizioterápia”.

A LOSS programból az elmúlt években számos hazai és nemzetközi publikáció, kiadvány született, a kutatócsoport tagjai rendszeresen szerveznek konferenciákat, a kar eddig három alkalommal volt házigazdája a csoport éves ülésének. A házigazda szerep pedig újabb kapcsolatot is eredményezett, ezúttal az amerikai Louisville-i Egyetemmel, melynek képviselője Prof. Dr. Thomas R. Lawson mára szinte a kar „főállású dolgozójává” vált, olyan intenzív kapcsolattá fejlődött a kezdetekkor a kutatási programra vonatkozó együttműködés. Egyik nyíregyházi látogatásakor adott interjújában így emlékezett vissza erre az időszakra Lawson professzor:

„Először 1995-ben találkoztam Fábíán Gergellyel az egyik első LOSS konferencián Birminghamben, Angliában. Ezt követően Olaszországban, Finnországban és az Egyesült Államokban voltak közös konferenciáink. Amikor Magyarországra érkeztem a LOSS konferenciára, felismertem, hogy milyen csodálatos hely is ez a melegségével, nyíltságával és a nyíregyházi emberek barátságosságával. Olyan helynek tartottam a főiskolai kart, ahol elkötelezettek a diákok magas színvonalú oktatása iránt, jelentős szerepet játszanak a helyi közösségben, valamint a társadalomban - pontosan úgy, ahogy ezt egy főiskolának tennie kell.

Emiatt azonnal egy csereprogramot kezdtem el tervezni az egyetemem és az egészségügyi kar között Dr. Lukácskó Zsolttal, Dr. Horváth Lászlóval és Gergellyel. Először 1999-ben hoztam diákokat Nyíregyházára. Nagyon jól emlékszem az előadásokra, amelyeket a hallgatóimnak tartottak a karon, a START Vállalat meglátogatására Balogh Zoltánnal, a Guszevi általános iskola meglátogatására Patyán László vezetésével, a Debreceni Egyetem, valamint a Csapókerti Közösségi Ház meglátogatására Debrecenben Giczey Péterrel, és természetesen a fantasztikus ételekre melyet a csoportunk számára biztosítottak.

Az első látogatásom óta a csereprogram egyre növekedett és egyre sokszínűbbé vált. Minden második évben (2001-ben, 2003-ban, 2005-ben, 2007-ben, 2009-ben, és 2011-ben) vittem diákokat a főiskolára azért, hogy tapasztalatot szerezzenek az ösztönző előadásokból, a különböző új intézmények, szociális szolgáltatók meglátogatásával, de például a START, a Periféria mindig az állandó programjaink közé tartozott.

Továbbá sikerült betekintést nyerni Nyíregyháza és környéke kulturális életébe is. Meghallgattuk a Banchieri, valamint a Pro Musica kórust, megnéztünk helyi néptánc programokat, és ellátogattunk Tokajba, ahol vacsoráztunk és megkóstoltuk a borokat egy helyi borospincében - mindezt a kar valamint a helyi tanárok szervezésében -, melyek fontos mozzanatai voltak minden látogatásunknak.

Amikor külföldre utazunk a diákjaim mindig aggódnak az étkezés miatt, de ők rajongva beszéltek azokról az ételekről, amelyeket a menzán, a START Vállalatnál, vagy a helyi éttermekben fogyasztottak a programok alatt és azt kívánják, bárcsak ilyeneket ehetnének Louisville-ben. Minden diákom azt mondja, hogy a főiskolai karral való csereprogram a legjobb, ami létezik és a legfontosabb ok, az ott élő em-

berek! Mindig azt mondják nekem, hogy a legcsodálatosabb emberek ott vannak Nyíregyházán.

Nemcsak diákok voltak a csereprogram keretében Nyíregyházán, mivel az egyre tartalmasabb program sokkal több mindent foglal mára magába. Néhány kolléga a karról ellátogatott Louisville-be 2000-ben és 2007-ben, valamint közösen rendeztük meg a Szociális munka az egészségügyben című amerikai - magyar konferenciát. A konferencia anyaga a napokban jelent meg könyv formájában, a két intézmény közös kiadásában. 2009 őszén Dr. Anna Faul - elismert gerontológiai szakértője a louisville-i egyetemnek - látogatott Nyíregyházára egy konferenciára, előadásokat tartott a hallgatónak, és ez az együttműködés még folytatódni fog.

Mi is ennek a nagyszerű csereprogramnak a titka? Maguk az emberek! Azok az emberek, akik együtt dolgoznak, akik barátok - kollégák és elkötelezettek az iránt, hogy a legjobb oktatást biztosítsák a diákoknak, legyenek azok Amerikában, vagy Magyarországon. A közös programok, melyek elkötelezetté teszik a diákokat arra, hogy egy globális társadalomban tanuljanak és dolgozzanak, akadémikusok, akik kutatásokat vezetnek azért, hogy javítsák, segítsék az emberek életét, nem foglalkozva azzal, hogy hol élnek, a diákok, akik együtt tanulnak és dolgoznak határokon túl azért, hogy gyarapítsák tudásukat és javítsák képességeiket”.

A csereprogram folyamatosan bővült, a Nyíregyházán járt amerikai mesterzakos, illetve PhD hallgatók közül többen szintén a kar „munkatársai” lettek, az együttműködés pedig azóta is folyamatos. Dr. Steve Drewry, aki a kétezres évek közepén még PhD hallgatóként járt Nyíregyházán, s aki mára már az ohio-i Capital University vezető oktatója, egy újabb bilaterális kapcsolat képviselője, így írt első látogatásának élményeiről:

„A budapesti Keleti-pályaudvar lassan eltűnt mögöttem és elhelyezkedtem az ülésben a hosszú útra Nyíregyházáig. Az Egyesült Államokból Amszterdamiig tartó repülőút nagyon fárasztó volt, de ezután egy rövid járatral a magyar MALÉV-val megérkeztem a Ferihegyi repülőtérre. Az út kellemes volt, jól éreztem magam, mivel a barátságos légikísérők kitűnő magyar ételeket szolgáltak fel. Mindig ideges vagyok a repüléstől, és úgy éreztem magam, mint aki napok óta nem aludt.

A vonat keresztül gördült Budapest külvárosain, fokozatosan haladtunk a városból kifelé, az épületek egyre kevésbé voltak ipari jellegűek, sokkal inkább emberek által lakottak, míg fokozatosan bele nem simultak az Alföld nyugati szélébe.

A vonat lágyan rázkódott a vágányokon, sebességét lassan fokozva hozzászoktam a vonat ritmusához, mely végül elringatott engem, egy hosszú, megérdemelt álomba.

A kimerültség miatt nem aludtam sokat, izgatott voltam. Hosszú ideig bámultam ki az ablakon, néztem az elsuhanó tájat. A vonat mérföldeken keresztezte a végeérhetetlen üres, havas mezőket, újra és újra falvakkal megszakítva, melyek a sínekhez közel kerültek el. A házakat összeépítették, mintha a szél zordsága miatt bújtak volna össze; barnák, mállottak és időtlenek voltak. A falvakból sáros nyomok vezettek az utakra, autók oly ritkán és szükségtelenül látszottak rajtuk.

Egyszerű fasor szegélyezte a horizontot a távolban, mely tisztábbá vált, amint a nap ereszkedett és az alkonyat leszállt. Láttam, amint a rókák versenyeznek nyu-

lakat kergetve az üres mezőn, azonban a vonat túl gyorsan haladt, hogy láthassam mi lett a vége. Később láttam egy kis őzet, amint a hóval fedett tarlót kutatta ételért. Az ismerős állatok látványa felvidított, a vidéket kevésbé idegenné tette. A föld nagyon sötét volt és kemény, csakúgy, mint nálunk Ohio-ban, tökéletes kukoricatermesztésre, de furcsán őrizetlen.

Egy másik faluban, éppolyan mint az előző, halvány fények pislákolnak az ablakokban, füst gomolygott a kéményekből a sötétségbe, és szállt tova. Idővel egy város tűnt fel hatalmas arc nélküli épületeivel, melyek hirtelen emelkedtek ki a síkságból, praktikus lakásokkal az öreg proletároknak, melyeket jóval a rendszerváltás előtt építettek, de valahogy fennmaradtak.

Ezek utat engednek az otthonokhoz; ragyogó sárgára, kékre és fakó zöldre festettek, melyek a szocializmus és a terror előtti életre emlékeztetnek, mely mostanra helyreállt és felélénkült a jobb jövő felé tekintve. A fények melegen pislákolnak az ablakokban. Emberek vannak az üzletekben és az utcákon. A vonat lassan megállt az állomáson. Levonszoltam csomagjaimat a vonatról, az aluljárón felmentem az állomásra és először pillantottam meg Nyíregyházát. Valahogy egyáltalán nem érzem idegennek.

Magyar kollégáim, Patyán László és Fábián Gergely üdvözöltek, akikről sokat hallottam, de akikkel sohasem találkoztam. A mosolyuk azt mondta, hogy jó kezekben leszek. Együtt utaztunk a Hotel Centrálba, ahol megszálltam, miközben beszélgettünk az utazásomról és ismerkedtünk egy kicsit. Nagyon szívélyesek voltak hozzám. Minden kezdeti bizonytalanságom tovaszállt. Az elkövetkezendő néhány hétben számos magyar kollégával találkoztam, akikkel hamarosan barátok lettünk. Bay Ilona tolmácsolt, könnyen megértettük egymást, mesélt egy nyakláncról, melynek a medálja egy John F. Kennedy ezüst fél dolláros volt és arról, mennyire szerette azt.

Felfedeztem, hogy Lacinak és nekem ugyanúgy szenvedélyünk a sporthorgászat, és azt, hogy Gergely, csakúgy mint én, imádja a chicagói blueszenét. Lacival horgász sztorikat osztottunk meg egymással etetésről, csalikról és nagy csukák fogásáról. Hiszem, hogy két horgászember a valót mondja egymásnak, ami elmúlt. Gergely és én örömmel osztottuk meg a blues iránti szeretetünket. Muddy Waters, Buddy Guy, Junior Wells, Eric Clapton és először hallottam Deák Bill Gyula 'Bort, Bluest, Békességet!' dalát.

Természetesen dolgoztam is. Nagyon sokat tanultam a magyar szociális munkáról és a magyar történelemről, de legfőképpen a magyar emberekről és valamit önmagamról. Keresztül utaztam az Egyesült Államokat, éltem Középnnyugat-Amerikában, Chicago-ban, Kaliforniában, Oregonban, jártam Alaszkában, Kanadában és rengeteg csodálatos emberrel találkoztam. De igazán sehol sem találkoztam olyan nyitott, kedves és nagylelkű emberekkel, mint itt Nyíregyházán.

Az első látogatás óta számos projekten dolgoztam együtt a Debreceni Egyetem Egészségügyi Karának oktatóival. Együttműködtünk az MSc képzés tantervének kidolgozásán, etikai kutatásban, és az egészségügyi szociális munkában is.

Megtisztelve érzem magam, hogy kis mértékben hozzájárulhattam a főiskola (a

Kar) sikeréhez, de ami a legértékesebb számomra az a barátság, amelyet ápolok a kedves és becses kollégáimmal. Segítettetek kinyitni a szememet egy új világra, amely felülmúlta eddigi tudásomat és tapasztalataimat, és gazdagítottátok életemet a jelenlétetekkel”.

A nemzetközi kapcsolatok bővülése tette lehetővé, hogy a kar az elmúlt öt évben, a tavaszi időszakban rendszeresen megrendezhette az ún. Nemzetközi Oktatói Hetet, melynek során külföldi vendégoktatók tartottak előadásokat a hallgatóknak, mind társadalomtudományi, mind egészségtudományi, gyakorta mindkét területet érintő, interdiszciplináris témakörökben.

A kurzusok sajátja volt, hogy azokon minden szak hallgatói részt vehettek, a követelmények teljesítése után pedig kreditpontot szerezhettek. A nemzetközi hetet nemcsak előadások, hanem kifejezetten gyakorlatorientált szemináriumok is jellemezték. Az elmúlt időszakban cseh, szlovák, lengyel, román, német, osztrák, francia, svájci, finn, török, bolgár és amerikai vendégprofesszorok kurzusain vehettek részt a hallgatók.

Egyikük, Prof. Dr. Ellen L. Csikai, az alabamai egyetem professzora, aki 2008-ban Fulbright ösztöndíjasként oktatott a karon, így emlékezett vissza a kapcsolatfelvétel időszakára:

„Egy Fulbright ösztöndíj keretében nyílt lehetőségem arra, hogy megismerjem az Egészségügyi Kart, 2008 januárjától júniusig. Amikor elhatároztam, hogy jelentkezek a Fulbright ösztöndíj programjára az első és egyetlen gondolatom az volt, hogy Magyarországra menjek. Mindezt azért, mivel tudtam, hogy a szociális munka területén szerzett tapasztalatom, oktatói szaktudásom, valamint az egészségi állapotról, a haldoklásról, a hospice-ról és a palliatív gondozásra vonatkozó kutatásaim egyre nagyobb érdeklődést keltenek és egyre fontosabbak Magyarországon (és Közép-, valamint Kelet-Európa más részein). De más okom is volt, hogy a Magyarországon való tanítást választottam. Nagyapám Tiszaladányban született, Magyarországon (édesapám oldalán mindkét nagyszülőm magyar származású). Úgy éreztem, kapcsolatban vagyok a magyar emberekkel és jobban meg akartam ismerni a származásomat.

Szerencsés voltam, hogy már a pályázatomban kapcsolat alakíthattam ki az Egészségügyi Karral. A Kar tapasztalt szakembert akart hozni a Szociális Munka Alapszakra különösen azért, mert az Egészségügyi Szociális Munka Mesterképzés fejlesztéséről volt szó, melyet akkor kínáltak először a hallgatóknak.

Mindketten azonnal láttuk, hogy ez a kapcsolat előnyös lehet nekem, mint tanárnak és a karnak, valamint a diákoknak egyaránt. Miután megtudtam, hogy elnyertem a Fulbright ösztöndíjat, értesültem arról, hogy az Egészségügyi Kar néhány tagja az Egyesült Államokba érkezik egy konferenciára. Ekkor az Alabama-i Egyetem dékánjának nagylelkű segítségével sikerült megszerveznem számukra Szociális Munkás Karunk meglátogatását. Meglátogatták az egyetemet, előadást tartottak a kar oktatóinak és a diákoknak a magyarországi szociális munka oktatásáról, a szociálpolitikáról, valamint az idősek részére nyújtott szolgáltatásokról. Meglátogattuk a környező vidék egészségügyi és szociális szolgáltatásait. Ez nagyszerű lehetőség volt

mindannyiunk számára, hogy megismerjük egymást mielőtt Magyarországra érkeznek 2008 januárjában.

Érkezésemkor azonnal úgy üdvözöltek, mint egy igazi magyar partnert. A kollégák segítettek beilleszkedni a magyarországi, valamint a főiskolai (kari) életbe. Kurzusokat tartottam egészségügyi szociális munkából és palliatív gondozásból tolmácsolással és angol nyelven egyaránt. Lehetőségem nyílt arra, hogy előadást tartssak minden szak, valamint a helyi közösség tagjai számára. Továbbá sok szociális intézményt meglátogattam, ezáltal megérthettem, hogy milyen szolgáltatásokat ajánlanak a rásszoruló embereknek, illetve megtudhattam, hogy milyen segítségre lehet szükség ahhoz, hogy emelkedjen a magyarok életminősége, különös tekintettel az egészség területére. A helyi szakemberek szívesen fogadtak és mutatták be szolgáltatásaikat, valamint azt, hogy milyen kihívásokkal kell szembenéznük szolgáltatásaik biztosítása során.

A Magyarországon eltöltött idő alatt lehetőségem nyílt arra is, hogy kutassam családom történetét, találkozzak rokonaimmal, akiket látogatásom előtt nem ismertem. Ebben a karon dolgozó kollégáim is segítségemre voltak, mivel ismertek olyan embereket, akik segíteni tudták kutatásomat. El nem tudom mondani mit jelentett ez nekem, különösen az édesapámnak! Ellátogathattunk Tiszaladányba, megnézhettem azt a falut, ahol a nagyapám született és nevelkedett 11 éves koráig és természetesen találkozhattam a még ma is ott élő rokonaimmal. Az újonnan megtalált családom teljesen befogadott és ezért nagyszerű emlékeim vannak róluk.

Nagyon sok emberrel találkoztam a kar révén, akikkel egy életre barátok, kollégák leszünk és remélem, visszatérhetek Magyarországra, valamint a karra még sokszor a jövőben. Örökké hálás leszek a lehetőségért és a kedvességért, amit irántam mutattak”.

A kapcsolat az alabamai egyetemmel és Dr. Csikaival azóta is igen intenzív. Kezdeményezésére és segítségével rendezhette meg a kar a pszichoszociális onkológia legjobb gyakorlatai témájú magyar-amerikai közös konferenciát, melyet a Cancercare és a NASW (National Association of Social Workers) támogatott. A szakoktatói és az amerikai partnerek jelenleg egy közös összehasonlító kutatási program megvalósításán dolgoznak.

A LOSS program mellett a kilencvenes évek egyik fontos kutatási programja volt a szociális munkások pályaképének, pályaaorientációjának felmérése, amely a nemzetközi kapcsolatokra alapozva, szintén nemzetközi összehasonlításban valósult meg, magyar, olasz, finn, német és amerikai közreműködőkkel. A Dr. Fónai Mihály és Dr. Kiss János vezette kutatási program hazai viszonylatban elsőként vizsgálta ezt a témakört, a vizsgálatból pedig számos publikáció, kiadvány született. Ebben az időszakban, többek között az említett kutatásokat is, sikeres OTKA és OKTK pályázatok támogatták a tudományos programok megvalósítását. A LOSS program és a pályakép kutatás mellett OTKA támogatásban részesült Hüse Lajos (Szülők szocioökonómiai státusza és a gyermekek nemi aránya közötti kapcsolat), valamint Horváth Andrea (Kétszemélyes és társadalmi dilemmák alakulása a hétköznapiakban) kutatási programja is. Ebben az időszakban azonban nem-

csak OTKA, hanem több, más sikeres pályázati forrásból (pl. Soros Alapítvány, ETT) finanszírozott kutatási program is zajlott, és már ekkor is jellemző volt az interdiszciplináris szemléletmód. Jó példa erre az az öt éves kutatási program, amely Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében vizsgálta az öngyilkosságokat, s amely a szociális munkás, a diplomás ápoló szakok, valamint az ÁNTSZ munkatársainak együttműködésében valósult meg a korábbi Művelődési és Köznevelési Minisztérium, illetve az Egészségügyi Tudományos Tanács támogatásával.

A szociális képzések oktatói is számos Erasmus-Socrates Intenzív Program résztvevői voltak, több esetben az ápoló szakkal közösen. Az önálló programok közül kiemelkedő fontosságú volt a Street Life elnevezésű, a hajléktalanság különböző dimenzióival foglalkozó program a kétezres évek második felében. A három éves program érdekessége, hogy az eredményekből két angol nyelvű, nemzetközi tanulmánykötet is született.

A nemzetközi kapcsolatok egyik legfrissebb „terméke” pedig a SOWOSEC (Social Work and Social Economy) elnevezésű mesterszak (MA), amely 9 európai egyetem együttműködésében valósul, s amely Magyarország első akkreditált joint degree képzése, amely 2011-ben indult a karon.

Az elmúlt évtized során a Gyógytornász szakon is számos kutatási program zajlott, melyek közül kiemelésre méltó a Dr. Rapcsák Mariann vezette „A humán vázizom adaptációja, különös tekintettel az izomműködés szabályozásában résztvevő kontraktilis fehérjék változásaira” elnevezésű program, amely külső támogatás segítségével valósult meg.

Számos kutatási és fejlesztési program egyetemen belüli kollaborációban valósult meg. Ilyen volt az Ortopédiai Klinika Biomechanikai Laboratóriumával közös projekt, melynek során kifejlesztésre került egy elektromos járósarok, amely az alsóvégtagi tehermentesítés betanítására és kontrolljára szolgál. A program vezetői Dr. Csernátorny Zoltán klinikaigazgató és Pálkás Judit gyógytornász voltak, a fejlesztés pedig egy sikeres ETT pályázat finanszírozásával valósult meg. Hasonlóan gyümölcsöző együttműködés alakult ki a DE-OEC Reumatológiai Tanszékével is.

Az Orvosdiagnosztikai laboratóriumi analitikus képzésben már a kezdetektől kiemelten fontos kutatási terület volt a kataláz enzim működésére vonatkozó program, melynek irányítója Prof. Dr. Góth László, a Klinikai Kémiai Analitikai tanszék vezetője volt. A programban a következő főbb területek vizsgálatára került sor: a vér kataláz aktivitásának változása olyan megbetegedésekben, amelyek patomechanizmusában a szabadgyökök, illetve a hidrogénperoxid szerepet játszhat, a kataláz enzim génje mutációinak vizsgálata ezekben a betegségekben, a hazai velészületett katalázhiány klinikai és biológiai vizsgálata. A tanszék munkatársai számos hazai és nemzetközi közleményben publikálták kutatási eredményeiket, illetve a programhoz kapcsolódik egy magyar szabadalom is (egyszerű eljárás nukleotid polimorfizmusok kimutatására) 2007-ből.

Góth professzor úrnak köszönhetően a szak számos intenzív nemzetközi együttműködést tudott kialakítani, amelyek közül különösen az amerikai kapcsolatok voltak jelentősek, azok közül is elsődlegesen a Stanford University-vel, illetve a San

Francisco State University-vel kialakított kapcsolatrendszer.

Az elmúlt évtized második felében bekövetkezett változások (egyetemi és uniós integráció, Bologna-rendszer bevezetése, a külső feltételrendszer átalakulása, csökkenő források) egyértelművé tették, hogy a tudományos munka gyakorlásához egy átfogó, ugyanakkor konkrét elemekből álló stratégia kidolgozására lesz szükség a karon. Az új, támogató rendszer fokozatosan került bevezetésre, ennek főbb elemei a következők:

A tudományos utánpótlás biztosítása érdekében, egyedi módon, a kar kialakította a doktori tanulmányokat folytató munkatársak támogatási rendszerét, amelyet egy, a Kari Tanács által is elfogadott szabályzat biztosít. A szükséges anyagi forrást a kar saját bevételei biztosítják. Az első időszakban a kar létrehozott egy ún. kari tudományos alapot, ez biztosította a doktoranduszok támogatását, az új kari szervezeti struktúra kialakítását követően ezek az összegek az intézetek hatáskörébe kerültek, akik a szabályzatba foglaltak alapján továbbra is támogatják a munkatársakat. A támogatás többek között a tanulmányok végzését (pl. költségtérítési díj kiegészítését, eljárási díjak befizetését), a tanulmányokkal kapcsolatos dologi kiadásokat, belföldi és külföldi konferencia részvételt biztosít.

A doktoranduszok munkáját segíti az a 2007-ből származó kezdeményezés, melynek alapján a Nyíregyháza városában működő három felsőoktatási intézmény (Nyíregyházi Főiskola, Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola és a kar) megalapította a Nyíregyházi Doktorandusz Konferenciát karunk oktatóinak kezdeményezésére. A konferenciára évente kerül sor, változó helyszínnel, hiszen minden évben valamelyik főiskola ad otthont a rendezvénynek. A doktoranduszok a konferencián előadással és poszterrel is szerepelhetnek, az elhangzott prezentációkból pedig minden évben lektorált tanulmánykötet jelenik meg, amely publikációs lehetőséget biztosít a résztvevőknek.

Hasonló céllal hozta létre a kar a Tudományos Tanácsadó Bizottságot, melynek elsődleges feladata a kari tudományos élet koordinálása, szervezése, irányítása, a főbb stratégiák kidolgozása. A folyamatosan, magas színvonalon végzett tudományos kutató és oktató munka elismerésére alapította meg a kar saját kitüntetését, a Kövér András emlékérmét. Az emlékérem odaítéléséről a szervezeti egységek írásos javaslata alapján egy ötfős kuratórium dönt. Ebben az elismerésben a vizsgált időszakban eddig 3 oktató részesült. A kitüntetés átadására az adott év novemberében kerül sor, a Magyar Tudomány Ünnepe keretében, nyilvános tudományos előadással egybekötve.

Hasonló elismerést tükröz a Hadházy emlékérem, amely a kimagasló tanulmányi és tudományos eredményeket elért hallgatókat díjazza, s amely minden évben a diplomaosztó ünnepségen kerül átadásra.

Szintén hasonló cél vezérelte a kar vezetését, mikor 2007-ben létrehozott egy tudományos főmunkatársi státuszt, amelyet már az adott évben betöltött egy olyan pályázóval Dr. Semsei Imre személyében, aki MTA doktori fokozattal rendelkezik és jelenleg a kar tudományos dékánhelyettese is egyben. Feladata a tudományos munka segítése, irányítása, szervezése és menedzselése. Dr. Semsei Imre irányítá-

sával jött létre a kar egyik legújabb oktatási és szervezeti egysége a Gerontológiai Tudományos Koordinációs Központ. A szervezet alapvető célja a hazai gerontológiai élet koordinálása és szervezése, a hazánkban, de elsősorban a Karon folyó gerontológiai oktatás segítése, a gerontológiai információk terjesztése, feladatai közé tartozik a hazai gerontológiai publikációk összegyűjtése és megismertetése, gerontológiai tárgyú konferenciák szervezése a gerontológiai felnőttképzés bevezetése és megvalósítása.

A GTKK sikeres működését jellemzi, hogy 2011-ben a szervezet felvételt nyert az Európai Unió AGE-Platform szervezetébe, amely egy 165 tagszervezetet tömörítő nemzetközi hálózat, s amelynek célja az időskorúak érdekeinek európai szintű képviselete.

A központ aktivitását jellemzi az az évente megrendezésre kerülő konferencia is, amelyik nemcsak a hazai gerontológia és geriátria jeles képviselőit sorakoztatja fel, hanem napjainkra már nemzetközivé vált.

Szintén a központ gondozásában és kiadásában jelenik meg 2008 óta a Magyar Gerontológia című hiánypótló folyóirat. Az első szám köszöntőjében Dr. Semsei Imre, a folyóirat főszerkesztője így írt a lap céljáról és feladatairól:

„Egy hiánypótló kiadványt indítottunk útjára, hogy fórumot nyújthassunk a hazai gerontológia minden ága képviselőjének. Ugyanúgy helyet kapnak a kísérletes-, és a biogerontológia eredményei, mint a geriátria, és szociális gerontológia művelőinek írásai is. Emellett tervezzük, hogy a kapcsolódó társdiszciplínák képviselői is lehetőséget kapnak a gerontológiával kapcsolatos eredményeik ismertetésére, hiszen a gerontológia mind eszköztárában, mind pedig tematikailag multidiszciplináris tudományág, s csak a társtudományok haladásával egyidejűleg tud fejlődni. Igaz, hogy számos kiváló nemzetközi gerontológiai és geriátriai folyóirat létezik, de sok olyan kérdés is felmerül, mely hazai diskusziót kíván, s noha más országok számára is tanulságokkal szolgálhat, elsősorban mégiscsak a magyar nyelvterület gerontológiai kérdéseit, gondjait, eredményeit hivatott közreadni”.

A folyóirat indulását a következőképpen üdvözte Vértés László professzor, a Magyar Gerontológiai és Geriátriai Társaság alelnöke:

„Életünkben vannak pillanatok, amikor érdemes megállnunk: viharos világban asyllumra lelni, örömet felfedezni ... Most lapot, új szaklapot köszönünk ... Gerontológusok vagyunk, ki-ki valamelyik ágában munkálkodik, ki több évtizede, ki hónapok óta. A nagy tervek, a nagy álmok között - eddig - a „saját lap”, a mi folyóiratunk, szép területünk, pályánk szaklapja hiányzott. Megvallom, irigykedve vettük kézhez más országokbeli kollégáink kiadványait, immár sokadik évfolyamokat jelző számokra sóhajtottunk ... a hazai gerontológia egyik legkiemelkedőbb állomásának lehetünk tanúi ... Köszönjük, megbecsüljük, tiszteljük - és éljen jó évszázadokon át.”

A kar húszéves jubileuma alkalmából indította útjára újabb tudományos folyóiratát, Acta Medicinae et Sociologica címmel. Főszerkesztője, Dr. Kiss János köszöntőjében a következőképpen foglalta össze a kiadvány létrehozásának céljait:

„Egy olyan folyóiratot szeretnénk útjára indítani, melynek keretein belül mó-

dunkban áll megmutatni a karon folyó tudományos munka eredményeit. A cím-választással azt is szeretnénk jelezni, hogy csatlakozunk egy régi felsőoktatási hagyományhoz, s ezzel egy újabb „Acta” kerülhet a tudomány könyvespolcára. Kicsit tematizálva, kicsit konceptualizálva, de mindenképpen egymás mellett bemutatva a karral munkakapcsolatban lévő, de a tudományos kutatómunka különböző szintjein alkotó szakemberek munkáit. Fontos célunk, hogy publikációs fórumot teremtsünk fiatal kollégáknak, a karunkon művelt tudományok és határterületeik (egészségtudományok és társadalomtudományok) témáit feldolgozó tanulmányaik számára.”

A két folyóirat indítása is jelzi, hogy jelentősen bővült a kar tudományos potenciálja, részben annak is köszönhetően, hogy a kar vezetése egy több részből álló, de egységes rendszerré fejlesztett tudománytámogatási stratégiát dolgozott ki. Az elmúlt években több kutatási program is elindult a karon, mind az egészség tudományok, mind a társadalomtudományok területén, néhány esetben pedig interdiszciplináris megközelítésben. Ezek a programok megfelelően illeszkednek a kar képzési profiljához, számos esetben pedig nemzetközi, illetve hazai együttműködésben valósulnak meg. Az egészség tudományi kutatások esetében a kar legfontosabb partnere az egyetemen belül a Népegészségügyi Kar.

A teljesség igénye nélkül érdemes kiemelni néhány fontosabb, jelenleg is zajló kutatási programot:

A házi orvosok szerepe a méhnyakrákszűrés hatékonyságának növelésében, A várandósság alatti dohányzás hatása az időelőtti és alacsony testsúlyú születésre, Szabolcs-Szatmár -Bereg megyében, A telepszerű körülmények között élő serdülőkorú fiatalok egészsége és életmódja, Egészségi állapot felmérés a telepszerű körülmények között élő észak-keletmagyarországi lakosság körében.

2008 és 2010 között a kar oktatói is résztvevői voltak az ún. EUGATE programnak (European Best Practices in Access, Quality and Appropriateness of Health Services for Immigrants in Europe), amely a bevándorlók számára nyújtott egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés legjobb gyakorlatait vizsgálta az unió 16 országában.

Az ápolás és betegellátás alapszak a régióban kifejlesztett, az egészségügyi szakdolgozók helyzetével, illetve a nők egészségügyben betöltött szerepével foglalkozó kutatását az ország többi egészségügyi karának bevonásával végzi, hogy minél inkább összehasonlítható adatokat kapjanak a lakosság egészségi állapotáról, az idősök ellátási lehetőségeiről. Nemzetközi szinten eddig 5 ország (cseh-lengyel-szlovák-szlovén-török) ápoló képzést folytató felsőoktatási intézményeivel folyik a megkezdett kutatás, melynek témája az ápolók helyzete, viszonyítva az Európai Unió elvárásaihoz, valamint a WHO adataihoz.

Négy ország együttműködésével, EU támogatással, zajlott a „Toward Active Old Age” kutatási program, melyben a Magyar Ápolási Egyesület felkérésére a kar Ápoló szakja volt a magyar partner. A programot egy sikeres Leonardo da Vinci Pilot Project pályázat támogatta. A kutatási eredmények hazai és külföldi szakmai lapokban kerültek publikálásra.

Az Egészségügyi Informatikai Tanszéken 2 kutatócsoport is működik, az egyik

témája a távoktatás, feladata pedig a távoktatás, e-Learning, blended learning fogalmakhoz tartozó tudományterület alapos megismerése, feltárása és a képzésekben történő alkalmazása.

Az Egészségügyi adatfeldolgozó kutató csoport feladata az egészségügyi informatika, az egészségbiztosítás és egészségturizmus területén statisztikai vizsgálatok, elemzések végzése.

A társadalomtudományi kutatások közül kiemelendő a 2008-ban indult Életminőség Nyíregyházán elnevezésű program, amelyet a kar a város önkormányzatával közösen valósít meg. Nyíregyháza Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal Szociális Osztálya és a Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar Alkalmazott Társadalomtudományi Tanszéke 2008-ban indította el azt a városi kutatássorozatot, melynek célja a városlakók életminőségének folyamatos figyelemmel kísérése, a változások elemzése és bemutatása.

A vizsgálat első adatfelvételére 2008-ban, a második hullámra 2010-ben került sor. A kutatás nemzetközi és hazai mintákon alapul, mely az ún. háztartáspanel módszertanát követi. Ennek lényege, hogy elsődlegesen a városi háztartásokról gyűjt információkat, másodsorban a háztartások meghatározott jellemzőiről.

Sajátossága, hogy azonos lakossági mintán, azonos kérdőívvel próbálja feltárni a változásokat, úgy, hogy a kérdezők ugyanazokat a háztartásokat keresik fel meghatározott időközönként. A vizsgálatban összesen 2000 háztartás vesz részt.

A tanszék munkatársai 2010 óta résztvevői az MTA Politikai Tudományok Intézetével közösen elnyert OTKA kutatásnak, amely a gazdasági válságot, illetve az arra adott válaszreakciókat elemzi nemzetközi összehasonlításban.

Az egyes kutatási programok eredményeit a kar munkatársai számos hazai és nemzetközi konferencián mutatták be, több alkalommal a kar által szervezett tudományos rendezvényeken. Az elmúlt időszakban ugyanis igen élénkké vált a kar konferenciarendezési aktivitása, a 2006 és 2011 közötti időszakban 15 nemzetközi, 16 országos és számos helyi konferenciának adott otthont az intézmény.

Források

- A Debreceni Orvostudományi Egyetem Egészségügyi Főiskolai Kar Jubileumi Évkönyve 1990-1995. (Szerk.: Dr. Karmazsin László, Szedlák Richárd) Nyíregyháza, 1995.
- A Debreceni Egyetem Egészségügyi Főiskolai Kar Jubileumi Évkönyve 1990-2000. Nyíregyháza, 2000.
- A Debreceni Egyetem Egészségügyi Főiskolai Kar Diplomás Ápoló Szak Jubileumi Évkönyve 1993-2003. (Szerk.: Prof. Dr. Kakuk György) Nyíregyháza, 2003.
- A Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar Jubileumi Hírlevele I-III. (Szerk.: Fábíán Gergely) Nyíregyháza, 2010.

-
- A tizenöt éves Egészségügyi Főiskola jubileumi évkönyve 2005. (Szerk.: Dr. Lukácskó Zsolt) Nyíregyháza, 2005.
 - Fábíán Gergely (2010): Húsz év az egészségügyi és szociális képzések szolgálatában. (In: Szabolcs-szatmár-beregi Szemle. 4. 489-497.)
 - Góth László: A Klinikai Kémiai Analitikai Tanszék története 1999-2007. Kézirat.
 - Öt éves a Gyógytornász Szak - Jubileumi Évkönyv 1999-2004. (Szerk.: Dr. Cseri Julianna) Nyíregyháza, 2004.

... ● ...

Dr. Fábián Gergely dékán, főiskolai tanár

Debreceni Egyetem, Egészségügyi Kar, Nyíregyháza, 4400, Sóstói út 2-4.